

VELKÝ KATECHIZMUS

Martin Luther

1529

VELKÝ KATECHIZMUS



vynaložili na zhrňanie veľkých majetkov a peňazí? Zistíš, že bolo zbytočné ich lopotenie a práca. Lebo aj keď nahonobili veľké poklady, nakoniec sa im rozpadli na prach a vietor ich rozvial. Oni sami nemali veľa radosti zo svojho majetku a tretia generácia dedičov nemala z neho už vôbec nič. Dost' príkladov môžeš nájsť vo všetkých históriách a u starých skúsených ľudí, len sa poobzeraj a pozoruj. Saula si Boh vyvolil, bol to veľký kráľ a zbožný muž; ale keď sa už dobre usadil, odvrátil sa srdcom od Boha a spoliehal sa len na svoju korunu a moc a musel zahynúť so všetkým, čo mal, a ani jedno z jeho detí nezostalo nažive. Naproti tomu Dávid bol chudobný, opovrhnutý muž, prenasledovaný a štvaný, takže si nikde nebol istý životom; no pritom všetkom obstál proti Saulovi a stal sa kráľom. Ved' tieto Božie slová si musia zachovať platnosť a pravdivosť, pretože Boh nemôže ani klamať ani zväzdať. Len sa daj klamať diablu a svetu ich mámením, ktoré síce začas trvá, ale nakoniec nič z neho nezostane.	44	
	45	1 Samuelova 15,11 1 Samuelova 31,2 2 Samuelova 4,7
	46	
		1 Sam 18–2 Sam 2
		sarkazmus
Preto sa dobre naučme prvé prikázanie, aby sme videli, že Boh nestrpí opovážlivosť, ani spoliehanie sa človeka na čokoľvek iné, a že nežiada od nás nič iné, len úprimnú dôveru v Neho pre všetko dobré; tak, aby sme správne a statočne žili, používali Jeho dary ako sa má: ako obuvník používa ihlu, šidlo a dratvu pri práci a potom ich odloží, alebo ako hosť používa prístrešie, pokrm a lôžko len na čas potreby. Aj my takto užívajme všetko Božie požehnanie každý vo svojom postavení podľa Božieho ustanovenia a nedovoľme, aby sa nám ktorékoľvek stalo pánom alebo modlou.	47	zhnutie
		postavenie = Stand
Toto stačí o prvom prikázani, ktoré sme museli obšírnejšie vyložiť, pretože na ňom všetko záleží. Lebo ako som už povedal, kde srdce dobre vychádza s Bohom a toto prikázanie sa zachováva, tam aj všetko ostatné bude nasledovať.	48	1. prikázanie = najdôležitejšie 1. prikázanie => ...

Druhé prikázanie

„Nebudeš brať meno Božie nadarmo!“	49	
Prvé prikázanie vzdelávalo srdce a učilo viere, toto druhé vedie nás von a upravuje ústa a jazyk voči Bohu. Lebo prvé, čo sa rodí v srdci a vychádza zo srdca, sú slová. Ako som pri prvom učil odpovedať na otázku, čo znamená mať Boha, tak sa musíš naučiť chápať a na seba vzťahovať zmysel aj tohto, aj všetkých prikázani.	50	1. srdce 2. ústa a jazyk
Keď sa ťa opýtajú: „Ako rozumieš druhému prikázaniu alebo: Čo znamená nadarmo brať čiže zneužívať Božie meno?“ Odpovedz nakrátko takto: „Božie meno sa zneužíva keď sa meno Božie odvoláva pri klamstve a akejkoľvek nešľachetnosti.“ Tým sa zakazuje falošne užívať a brať do úst meno Božie, keď srdce vie alebo aspoň by malo vedieť, že sa veci majú inak; ako napríklad, keď pred súdom prisahajú a jedna stránka klame druhú. Lebo meno Božie nemožno väčšmi zneužívať, ako keď sa s ním klame a podvádza. Toto je najľahší a najjasnejší zmysel tohto prikázania.	51	definícia
	52	
Podľa toho si každý môže vypočítať, kedy a ako sa zneužíva meno Božie. A i keď nemožno vypočítať všetky zneužitia, predsa aspoň v krátkosti spomenieme niektoré. Po prvé: meno Božie sa zneužíva vo svetských sporoch a záležitostiach finančných,	53	1) peniaze,

<p>majetkových a týkajúcich sa cti, či už verejne pred súdom, na trhu a či kdekoľvek inde, keď sa falošne prisahá menom Božím alebo vlastnou dušou. Veľmi často sa to stáva pri uzavieraní manželstva, keď sa dvaja tajne zaslúbia a potom to popierajú pod prisahou. Ale najčastejšie sa zneužíva v duchovných veciach, týkajúcich sa svedomia, keď sa zjavia falošní kazatelia a svoje klamstvá vydávajú za slovo Božie.</p>		<p>majetok, česť manželstvo 2) falošní kazatelia</p>
<p>Veď to vždy znamená skrývať sa za meno Božie alebo okrášľovať sa a robiť sa spravodlivým, či vo všedných svetských veciach alebo vo vznešených a ťažkých otázkach viery a učenia.</p>	54	
<p>Medzi klamárov patria aj rúhači, a to nielen zjavní, ktorých každý dobre pozná, lebo sa bez hanby rúhajú Božiemu menu (títo nepatria do našej, ale do katovej školy), ale aj tí, čo verejne potupujú pravdu Božieho slova a vyhlasujú ho za diablovo. O tomto však teraz nie je potrebné hovoriť viac.</p>	55	<p>potupujú pravdu Božieho slova</p>
<p>Tu sa poučme a viďme, ako veľmi záleží na tomto prikázaní, aby sme sa všemožne chránili a varovali akékoľvek zneužívania svätého mena ako najväčšieho hriechu, ktorý možno učiniť navonok. Veď klamať a zavádzať je samo sebe veľkým hriechom, ale ešte ťažším je, keď ho chceme ospravedlniť a na potvrdenie toho používame meno Božie, z ktorého takto robíme plášť nepravosti. A tak z jednej lži je dvojnásobná, ba mnohonásobná.</p>	56	<p>dvojnásobná lož</p>
<p>Preto pripojil Boh k tomu prikázaniu vážnu hrozbu: „Lebo Hospodin nenechá bez trestu toho, kto Jeho meno zneužije.“ To znamená, že sa to nikomu nedaruje a nik neobíde bez trestu. Lebo ako nenechá bez trestu srdce, ktoré sa od Neho odvráti, tak nestrpí,</p>	57	<p>hrozba Exodus 20,7</p>
<p>aby sa Jeho meno zneužívalo na okrášlenie lži. Žiaľ, je všeobecným nešťastím celého sveta, že ako málo je srdc, ktoré dúfajú jedine v Boha, tak málo je aj tých, čo meno Božie nepoužívajú na lož a iné nepravosti.</p>	58	
<p>Veď všetci máme od prirodzenosti takúto krásnu cnosť, že keď spáchame nejaký zlý čin, radi by sme ho zakryli, aby ho nik nevidel ani o ňom nevedel. Nikto nie je taký drzý, aby sa spáchaným hriechom chválil. Radšej chceme, aby boli všetky tajné a nie zjavné. Keď však niekoho pri tom prichytia, zakrýva to menom Božím, aby ono urobilo z hriechu cnosť a z hanby slávu. Takto je to</p>	59	<p>v tajnosti</p>
<p>všade v celom svete, lebo hriech ako potopa zaplavil všetky krajiny. Odplatom za to je nám to, čo si zasluhujeme: mor, vojna, hladomor, oheň, povodeň, nezdarne manželstvá a deti, neverná čelad' a rozmanitá škoda. Veď odkiaľ by bolo ináč toľko biedy? Ba je veľká milosť, že nás ešte zem nosí a živí.</p>	60	<p>konkrétny trest</p>
<p>Preto treba predovšetkým mladých prísne viesť a vychovávať, aby i toto i ostatné prikázania mali vo veľkej úcte. A keby ho prestúpili, treba ich hneď potrestať, aby si prikázanie zachovali a vštepili do pamäti; treba ich vychovávať nielen trestom, ale v úcte a bázni Božej.</p>	61	
<p>A tak teraz už rozumieš, čo znamená zneužívať meno Božie; totiž užívať ho na klamstvo a potvrdzovať týmto menom niečo, čo nie je pravdivé; tiež kliat' , prisahať, čariť slovom, jednoducho páchať akýkoľvek hriech.</p>	62	<p>zhrnutie</p>
<p>Pritom ti aj to treba vedieť, ako sa Jeho meno správne používa, lebo v slovách „Nebudeš zneužívať meno Hospodina“ dáva nám tiež na vedomie, že ho treba správne používať. Veď práve na to nám bolo vyjavené a dané, aby sme ho používali s požehnaním. A tak samo od seba vychodí: ako sa zakazuje zneužívať sväté meno</p>	63	<p>správne používanie Božieho mena</p>

Božie pri klamstve alebo nešľachetnosti, tak sa zase prikazuje užívať ho na potvrdenie a službu pravdy a na akékoľvek dobro.		pravda a dobro
Napríklad pri pravdivej prísaha, keď je potrebná a žiadaná; tiež pri správnom učení, alebo pri vzývaní mena Božieho v núdzi, pri chvále a vďaže za dobrodenia. Toto je obsažené a zhrnuté v slovách 50. žalmu: „A vzývaj ma v deň súženia, vytrhnem ťa, a ty ma budeš oslavovať.“ Všetko toto znamená brať a užívať ho správne a zbožne, lebo tým sa Jeho meno posväčuje, ako sa modlíme v Otčenáši.		prísaha, učenie, núdza a vďačka Žalm 50,15
Tu máš vysvetlený zmysel celého prikázania. Podľa tohto zmyslu ľahko zodpovieš otázku, s ktorou sa mnohí učitelia trápili, prečo sa v evanjeliu zakazuje prisahať, keď predsa Kristus, sv. Pavol a aj ostatní svätí často prisahali? Krátka odpoveď: kvôli zlu sa nesmie prisahať, teda pri ľži a kde to nie je osožné ani potrebné; ale kvôli dobru a v prospechu blízkych treba prisahať. Lebo je to správna a dobrá vec, ktorou sa vzdáva Bohu chvála, potvrdzuje sa pravda a právo, podvracia sa lož, prináša sa pokoj medzi ľuďmi, dokazuje sa poslušnosť a odstraňuje sa spor. Veď tu sám Boh zakročuje a oddeľuje právo od nepravosti, zlé od dobrého. A ak niektorá stránka falošne prisahá, má Jeho rozsudok, že ju trest neminie. A keby trest začas aj meškal, nebude mať z toho osoh a všetko, čo získal, mu zmizne spod rúk, a nikdy to v radosť neužije. Sám som to skúsil pri mnohých, ktorí prisahali proti svojmu manželskému sľubu, že potom nemali ani chvíľočku šťastnú, ani jeden deň zdarný a obaja biedne hynuli na tele, duši aj na majetku.	65	posväť sa meno...
Preto, ako som už hovoril, aj teraz napomínam, že deti treba zavčas priúčať napomínaním aj hrozbami, zabraňovaním aj trestami, aby sa vystríhali klamať a najmä pri tom sa dovolávať mena Božieho. Zanedbanie tohto má zlé následky. Aj dnes badáme, že svet je horší, ako býval. Nieto vlády, poslušnosti, vernosti, ani viery, ale ľudia sú drzí, neposlušní a nepomáha pri nich ani učenie ani trestanie. A toto všetko je z Božieho hnevu ako trest za svojvoľné znevažovanie tohto prikázania.	66	prísaha!?! nie kvôli zlu áno kvôli dobru
Na druhej strane, deti je treba viesť a povzbudzovať, aby ctili meno Božie a mali ho na jazyku vždy, keď by ich niečo postihlo; lebo to je pravá česť Jeho menu, že od Neho očakávame všetko potešenie a preto Ho vzývame. Tak, najprv srdce (ako sme už povedali) vzdá Bohu česť vierou a potom ústa vyznaním.	67	
Vzývať meno Božie je užitočný a veľmi účinný zvyk proti diablu, ktorý nás všade obklopuje a číha, aby nás mohol strhnúť do hriechu a hanby, žalosti a núdze. Ale kde sa Božie meno zo srdca vyslovuje a vzýva, tam sa dlho nezdrží, lebo to neznesie počúvať. A keby nás Boh nechránil, keď vzývame Jeho meno, stihli by nás mnohé a strašné nešťastia. Sám som skúsil a spoznal, že takéto vzývanie neraz hneď odvrátilo a zažehnalo veľké nešťastie. Preto, vravím – máme mať vždy v ústach Božie meno na odvrátenie diabla, aby nemohol škodiť, ako by chcel.	68	
K tomu slúži aj zvyk, že sa každodenne, v každej núdzi odporúčame Bohu s dušou i telom, s manželkou, deťmi, majetkom a so všetkým, čo máme. Z toho povstali a dosiaľ sa zachovali Benedicite (dobroročenia), Gratias (ďakovania) a iné ranné i večerné modlitby. Tiež cvičenie detí žehnať sa, keby videli alebo počuli niečo hrozné a strašné, a pritom hovoriť „Pane Bože, ochraňuj!“ , „Pomôž, milý Pane Kriste!“ a podobné. Podobne, keď	69	výchova neklamať svet je horší, ako býval
	70	1. + 2. prikázanie viera + vyznanie
	71	proti diablu
	72	
	73	
	74	Žalm 145,16-16 Žalm 106,1; 136,26; 147,9-11

niekoho prekvapí nečakaná radosť, hoc aj nevel'ká, aby povedal: „Bohu chvála a vďaka!“ „To mi udelil Boh“ a pod., ako predtým deti pôstom a modlitbami uctievali sv. Mikuláša a iných svätých. Toto by bolo Bohu príjemnejšie a milšie ako hocijaký život alebo kartuziánske svätuškárstvo.

Hľa, takto možno deti a mládež hravým spôsobom vyučiť 75 hravý spôsob
v Božej bázni a úcte, takže sa vždy bude povzbudzovať a učiť
v prvom a druhom prikázaní. Tak by sa čosi dobré mohlo
zakoreniť, vyrásť a priniesť ovocie, takže vyrastú takí ľudia, 76
z ktorých by mala celá krajina osoh a radosť. To by bol aj správny
spôsob dobrej výchovy, pretože by sa k tomu privykali po dobrom
a primeranom spôsobe. Lebo čo sa vynucuje iba prútom a bitkou,
neprinesie veľa osohu, a keby aj, budú poriadni len dovedy, kým
budú cítiť na chrbte palicu.

Takto však prirastie im k srdcu, takže sa budú viac báť Boha 77 edukačná
ako prúta a korbáča. Toto preto hovorím tak proste pred mládežou,
aby si to dobre zachovala, lebo v kázni pre mládež musíme hovoriť
ich vlastným jazykom. 76 nie donucovaním

Takto sme ochránili meno Božie pred zneužívaním a naučili
sme ho práve užívať, čo nespočíva len v slovách, ale aj v činoch
a živote, aby ľudia vedeli, že sa toto Bohu veľmi ľúbi a bohato to
odmení, ako zas veľmi prísne potresce jeho zneužívanie.

Tretie prikázanie

„Pamätaj, že máš sviatočný deň svätit'!“ 78

Sviatočný deň má meno z hebrejského šabbat; to vlastne 79
znamená odpočívať, teda nepracovať; preto hovorievame
„sviatkovať“ alebo „sviatočný deň svätit'.“ Boh oddelil v Starej
zmluve siedmy deň a ustanovil ho za sviatok a prikázal ho svätit'
viac ako ostatné. Toto prikázanie v zmysle vonkajšieho odpočívania 80
je dané iba Židom; aby zanechali telesnú prácu a odpočívali, aby si
aj ľudia aj dobytok načerpali nových síl a ustavičnou prácou
neoslably. Toto však neskôr veľmi zúžili a hrubo zneužívali, takže 81
sa aj pri Kristovi pohoršovali a nemohli zniesť takú prácu, ktorú oni
sami v ten deň konali, ako čítame v evanjeliu; akoby zachovávaním
prikázania bolo, keď sa nekoná nijaká vonkajšia práca. Ale toto
nebolo jeho zmyslom; jeho zmyslom bolo, aby sa sviatočný
či nedeľný deň svätit', ako budeme počuť.

Preto v tomto vonkajšom zmysle sa toto prikázanie nevzťahuje 82 nie pre kresťanov
na nás kresťanov; lebo je to celkom vonkajšia vec, ako aj ostatné
ustanovenie Starej zmluvy o vonkajších obradoch, osobách, časoch
a miestach; od toho všetkého Kristus oslobodil. Ale aby sme pre 83
pospolitý ľud dali kresťanský zmysel tomu, čo Boh žiada od nás
v tomto prikázaní, pamätaj, že my sviatočné dni nezachováваме
kvôli vzdelaným a učeným, pretože títo to nepotrebujú, ale
predovšetkým z telesnej potreby pre pospolitý ľud, pre služobníkov
a služobnice, aby si po celotýždennej robote, službe aspoň jeden
deň mohli odpočinúť a okriať, ako aj príroda učí a žiada. Po druhé 84
však najmä preto, aby v takýto sviatočný deň, (keďže inokedy
nemajú na to príležitosť), mali možnosť a čas ísť na služby Božie,
79 Genesis 3,2
80 vonkajšie – iba
81 židom
82 oslobodení Kristom
83 Kolosenským 2,16n
84 telesný odpočinok
ísť na služby Božie

teda aby sa mohli zísť počúvať slovo Božie a uvažovať o ňom, ako aj oslavovať Boha, spievať a modliť sa.		
Toto však, hovorím, nie je viazané na určitý čas ako u Židov, že to musí byť práve v tento alebo onen deň; lebo ani jeden deň sám v sebe nie je lepší ako druhý. Má sa tak diať v každý deň. Keďže to však pospolitý ľud nemôže dodržiavať, treba oddeliť na to aspoň jeden deň v týždni. A keďže oddávna bola určená na to nedeľa, ostávame pri nej, aby bol jednotný poriadok a aby nik nespôsobil neporiadok zbytočnými novotami.	85	každý deň nedeľa
Toto je teda jednoduchý zmysel tohto prikázania: keď sa už zachováva sviatočný deň, nech sa využije na učenie slova Božieho. A tak vlastným zmyslom tohto dňa je kázanie mládeži a pospolitému ľudu. Ale svätenie netreba tak prísne zachovávať, aby sa zakazovala i práca, ktorú nemožno odložiť.	86	sviatok ~ Slovo kázanie
Preto na otázku, čo znamená „sviatočný deň svätit“, odpovedz: Sviatočný deň svätit znamená zachovávať ho ako svätý. Čo je to „zachovávať ho ako svätý?“ Nič iné, ako sväto hovoriť, konať a žiť. Veď sám deň nepotrebuje svätenie, lebo je sám od seba ako svätý stvorený. Boh však žiada, aby bol svätý pre teba. A tak skrze teba je svätý alebo nesvätý podľa toho, či konáš v ňom svätú vec alebo nesvätú. Ako sa deje toto posvätenie? Nie tak, že sa sedí za pecou a nepracuje, alebo že sa podperíme kvietkom alebo že si oblečíme svoje najlepšie šaty, ale v tom, – ako som už bol povedal – že sa zaoberáme Božím slovom a cvičíme sa v ňom.	87	slová, skutky, život pre teba
Nám kresťanom každý deň má byť sviatočným dňom, teda len sväté veci máme konať, to je každý deň zaoberať sa Božím slovom, mať ho v srdci a v ústach. Ale preto – ako som povedal, – že nemáme všetci voľno, musíme stanoviť v týždni niekoľko hodín pre mládež, alebo aspoň jeden deň pre celé spoločenstvo, aby sme sa zaoberali Desiatimi Božími prikázaniaми, Vierou všeobecnou kresťanskou a Otčenášom a aby sme celý svoj život a svoje chovanie riadili podľa Božieho slova. Ak je tento deň takto naplnený, vtedy sa zachováva opravdivý sviatočný deň; ak nie, tak sa nemôže menovať kresťanským sviatkom. Lebo odpočívať a zaháľať celkom dobre môžu aj nekresťania, ako to robí celá armáda našich duchovných, keď denne stoja v kostole, vyspevujú a vyzvňajú, ale nesvätia sviatočný deň, pretože ani nekážu, ani neučia slovo Božie, ale práve proti nemu učia a žijú.	88	cieľ prikázania
Veď slovo Božie je svätosť nad všetky svätosti, ba jediná, ktorú my kresťania poznáme a máme. Lebo keby sme mali čo aj kosti všetkých svätých a sväté a posvätené šaty na jednej kope, nič by nám to nepomohlo, pretože všetko toto je mŕtva vec, ktorá nikoho nemôže posvätiť. Ale slovo Božie je podklad, ktorý všetko posväcuje a ktorým sú aj sami svätí všetci posvätení. V ktorúkoľvek hodinu sa teda slovo Božie vyučuje, zvestuje, počúva, číta a o ňom sa uvažuje, vtedy je ním posvätená osoba, deň a výkon, nie vonkajším skutkom, ale slovom, ktoré nás všetkých posväcuje, teda robí svätými. Preto stále opakujem, že celý náš život a všetka práca sa musí diať na základe Božieho slova, ak sa majú ľúbiť Bohu a sa volať svätými. Kde sa takto deje, tam sa toto prikázanie uskutočňuje a naplňuje. A naopak, každý obrad alebo skutok bez slova Božieho Boh nepokladá za svätý, čo by sa akokoľvek blyšťal a skvel, čo by bol ovešaný samými pozostatkami svätých, ako napr. všetky vymyslené mnišske spôsoby života, ktoré neznajú slovo Božie a svätosť hľadajú vo svojich skutkoch.	89	mládež celé spoločenstvo
	90	Desatoro, Krédo, Otčenáš
	91	
	92	Slovo posväcuje zneužitie

<p>Preto si pamätaj, že sila a moc tohto prikázania nie je v odpočívani ale vo svätení, teda aby tento deň slúžil zvláštnemu svätému dielu. Všetka ostatná práca a zamestnanie volajú sa svätým len vtedy, keď je človek vopred svätý. Tu sa však najprv musí diať také dielo, ktoré samého človeka posväčuje. Toto, ako sme počuli, sa deje jedine slovom Božím. Na to sú zariadené a ustanovené určité miesta, časy a osoby a celé služby Božie, aby Božie slovo konalo svoje dielo verejne.</p>	94	najprv svätý => sväté skutky
<p>Keďže tak veľmi záleží na slove Božom, že bez neho nie je svätý ani jeden deň, treba pamätať na to, že Boh prísne dbá, aby sa toto prikázanie zachovávalo, a že potresce všetkých, ktorí znevažujú Jeho slovo, nechcú ho poslúchať ani sa mu učiť a to najmä v čase na to určenom. A tak proti tomuto prikázaniu hrešia nielen tí, čo hrubým spôsobom zneužívajú a znesväcujú sviatok, ako napríklad tí, čo pre lakomstvo alebo ľahkomyselnosť nepočúvajú slovo Božie alebo sa povalujú po krčmách a sú spíť a nažratí ako svine. Je tiež prestúpené tými, čo počúvajú slovo Božie ako akúkoľvek inú reč a len zo zvyku idú na kázeň a z nej odchádzajú tak, že na konci roku vedia len toľko ako pred rokom. Ved' až doposiaľ si mysleli, že dobre svätili v nedeľu boli na omši a vypočuli si čítané evanjelium, no na slovo Božie sa nik nepýtal, a ani ho nik neučil. Teraz, i keď máme slovo Božie, neodstránili sa zneužitia; dávame si síce kázať a napomínať, ale počúvame ho nevážne a bez účasti.</p>	95	Božie slovo => svätý človek
<p>Preto vedz, že nejde len o počúvania slova Božieho, ale že sa ho máš naučiť a zachovávať. Nemysli si, že to závisí len od teba alebo že na tom nevelmi záleží, ale vedz, že je to Božie prikázanie a ty Mu budeš vydávať počet z toho, ako si počúval Jeho slovo, ako si sa mu naučil a si ho vážil.</p>	96	služby Božie: verejné dielo Slova
<p>Rovnako treba trestať aj namyslencov, ktorí si po jednej-dvoch kázaniach myslia, že už sú tak nasýtení a prepĺnení slovom Božím, že ho už teraz dobre poznajú a nepotrebujú viac nijakého učiteľa. Ved' práve toto je hriech, ktorý sa dosiaľ počítal medzi smrteľné hriechy a nazýva sa <i>akédia</i>, teda lenivosť a presýtenosť. Je to nebezpečná a škodlivá nákaza, ktorou diabol očaril a oklamal mnohé srdcia, aby nás premohol a znova nebadane zbavil Božieho slova.</p>	96	počúvanie Slova
<p>Ved' si daj povedať: i keby si slovo Božie veľmi dobre poznal a bol si vo všetkom majstrom, predsa každý deň si v diablovej moci, ktorý vo dne v noci číha, aby ťa prekvapil a zaštepil ti do srdca neveru a zlé myšlienky proti prvým trom i proti všetkým ostatným prikázaniam. Preto slovo Božie vždy musíš mať v srdci, ústach a ušiach. Lebo kde je srdce lenivé a slovo Božie sa nekáže, diabol zaútočí a narobí škody prv, než sa nazdáme. A zas, kde ho vážne berieme, poslúchajme a ním sa zaoberáme, tam má moc, že neodchádza bez úžitku, ale zakaždým vzbudí nové porozumenie, vôľu a zbožnosť a očistí srdce aj myšlienky. Lebo slovo Božie nie je neúčinné ani mŕtve, ale účinné a živé. A keby nás k nemu nijaký zisk a osoh nelákal, predsa každého má to povzbudzovať, že zaháňa a na útek prinucuje diabla. Takto sa toto prikázanie zachováva a je to Bohu milšie ako všetky ostatné blýskavé pokrytecké skutky.</p>	98	počúvať, naučiť sa, zachovávať
<p>Rovnako treba trestať aj namyslencov, ktorí si po jednej-dvoch kázaniach myslia, že už sú tak nasýtení a prepĺnení slovom Božím, že ho už teraz dobre poznajú a nepotrebujú viac nijakého učiteľa. Ved' práve toto je hriech, ktorý sa dosiaľ počítal medzi smrteľné hriechy a nazýva sa <i>akédia</i>, teda lenivosť a presýtenosť. Je to nebezpečná a škodlivá nákaza, ktorou diabol očaril a oklamal mnohé srdcia, aby nás premohol a znova nebadane zbavil Božieho slova.</p>	99	lenivosť počúvať
<p>Ved' si daj povedať: i keby si slovo Božie veľmi dobre poznal a bol si vo všetkom majstrom, predsa každý deň si v diablovej moci, ktorý vo dne v noci číha, aby ťa prekvapil a zaštepil ti do srdca neveru a zlé myšlienky proti prvým trom i proti všetkým ostatným prikázaniam. Preto slovo Božie vždy musíš mať v srdci, ústach a ušiach. Lebo kde je srdce lenivé a slovo Božie sa nekáže, diabol zaútočí a narobí škody prv, než sa nazdáme. A zas, kde ho vážne berieme, poslúchajme a ním sa zaoberáme, tam má moc, že neodchádza bez úžitku, ale zakaždým vzbudí nové porozumenie, vôľu a zbožnosť a očistí srdce aj myšlienky. Lebo slovo Božie nie je neúčinné ani mŕtve, ale účinné a živé. A keby nás k nemu nijaký zisk a osoh nelákal, predsa každého má to povzbudzovať, že zaháňa a na útek prinucuje diabla. Takto sa toto prikázanie zachováva a je to Bohu milšie ako všetky ostatné blýskavé pokrytecké skutky.</p>	100	
<p>Ved' si daj povedať: i keby si slovo Božie veľmi dobre poznal a bol si vo všetkom majstrom, predsa každý deň si v diablovej moci, ktorý vo dne v noci číha, aby ťa prekvapil a zaštepil ti do srdca neveru a zlé myšlienky proti prvým trom i proti všetkým ostatným prikázaniam. Preto slovo Božie vždy musíš mať v srdci, ústach a ušiach. Lebo kde je srdce lenivé a slovo Božie sa nekáže, diabol zaútočí a narobí škody prv, než sa nazdáme. A zas, kde ho vážne berieme, poslúchajme a ním sa zaoberáme, tam má moc, že neodchádza bez úžitku, ale zakaždým vzbudí nové porozumenie, vôľu a zbožnosť a očistí srdce aj myšlienky. Lebo slovo Božie nie je neúčinné ani mŕtve, ale účinné a živé. A keby nás k nemu nijaký zisk a osoh nelákal, predsa každého má to povzbudzovať, že zaháňa a na útek prinucuje diabla. Takto sa toto prikázanie zachováva a je to Bohu milšie ako všetky ostatné blýskavé pokrytecké skutky.</p>	101	
<p>Ved' si daj povedať: i keby si slovo Božie veľmi dobre poznal a bol si vo všetkom majstrom, predsa každý deň si v diablovej moci, ktorý vo dne v noci číha, aby ťa prekvapil a zaštepil ti do srdca neveru a zlé myšlienky proti prvým trom i proti všetkým ostatným prikázaniam. Preto slovo Božie vždy musíš mať v srdci, ústach a ušiach. Lebo kde je srdce lenivé a slovo Božie sa nekáže, diabol zaútočí a narobí škody prv, než sa nazdáme. A zas, kde ho vážne berieme, poslúchajme a ním sa zaoberáme, tam má moc, že neodchádza bez úžitku, ale zakaždým vzbudí nové porozumenie, vôľu a zbožnosť a očistí srdce aj myšlienky. Lebo slovo Božie nie je neúčinné ani mŕtve, ale účinné a živé. A keby nás k nemu nijaký zisk a osoh nelákal, predsa každého má to povzbudzovať, že zaháňa a na útek prinucuje diabla. Takto sa toto prikázanie zachováva a je to Bohu milšie ako všetky ostatné blýskavé pokrytecké skutky.</p>	102	

Štvrté prikázanie

Dosiaľ sme učili o prvých troch prikázaniach, týkajúcich sa vzťahu k Bohu: Prvé, aby sme Mu celým srdcom dôverovali, báli sa Ho a Ho milovali v celom živote. Druhé, aby sme nezneužívali Jeho sväté meno pri klamstve alebo nepravosti, ale aby sme ho užívali na chválu Božiu, na prospech a spásu blížnemu i sebe. Tretie, aby sme sa vo sviatok a odpočinok usilovne zaoberali slovom Božím a sa mu učili a podľa neho vždy konali a žili.

A teraz už nasleduje ostatných sedem prikázaní, ktoré máme zachovávať voči svojim blížnym. Medzi nimi prvé a hlavné je:

„Cti si otca i matku, aby si dlho žil na zemi!“

Rodičovskému stavu, stavu otca a matky, Boh určil väčšiu česť ako ostatným, ktoré sú pod ním. Rodičov prikazuje nielen milovať, ale aj ctieť. Ved' pri bratoch, sestrách a blížnych spolu prikazuje nám ich len milovať. Otca a matku však odlišuje a oddeľuje od ostatných ľudí na zemi a stavia vedľa samého seba. Lebo ctieť je omnoho viac ako milovať, pretože zahŕňa nielen lásku, ale aj dobré správanie sa, pokoru a bázeň voči dôstojnosti, ktorá sa v nich skrýva. A žiada nielen, aby sme ich láskavo a s úctou oslovovali, ale najmä, aby sme si oboch srdcom i navonok veľmi vážili a po Bohu ich za najväčších pokladali; lebo ak si niekoho máme zo srdca ctieť, tak si ho musíme naozaj veľmi vysoko vážiť.

Mládeži treba vstúpiť, aby sa na rodičov dívala ako na Božích zástupcov a nikdy nezabudli, že aj vtedy, keby boli chatrní, krehkí a podivínski, predsa sú nám otcom a matkou, ktorých nám Boh dal. Pre ich život a chyby nemožno im nevzdávať česť. Nesmieme hľadiť na osoby ako také, ale na Božiu vôľu, ktorá to tak prikázala a ustanovila. Ved' ináč sme pred Bohom všetci rovní, avšak medzi sebou nemôžeme byť bez takejto nerovnosti a ustanoveného rozdielu. Preto Boh prikázal zachovávať, aby si ty mne, svojmu otcovi, bol poslušný a aby som ja mal moc nad tebou.

Po prvé, teda, nauč sa, čo znamená vzdať rodičovi úctu, ktorú požaduje toto prikázanie. To, aby si si ich ctil a vážil nado všetko ako najdrahší poklad na zemi. Ďalej, aby si v rozhovore s nimi bol úctivý, neosopoval sa na nich, zle surovo s nimi nenakladal, ale dal im za pravdu a mlčal, aj keby v niečom prekročili mieru. Po tretie, aby si im aj skutkami, to znamená telom a majetkom preukazoval úctu, aby si im slúžil, pomáhal a sa o nich staral keď sú starí, chorí, nevládni alebo chudobní; a to nielen s radosťou, ale aj s pokorou a úctivosťou ako samému Bohu. Lebo kto vie, čo má k nim prechovávať v srdci, ten ich nenechá v núdzi a o hlade, ale posadí si ich nad a vedľa seba a podelí sa s nimi so všetkým, čo má.

Po druhé, vid', aké veľké, dobré, sväté skutky sú tu pripísané deťom; ktoré skutky sa však, žiaľ, úplne zanedbávajú a nik si vážne nevšima, že to Boh prikázal a že je to sväté slovo a učenie Božie. Lebo keby to mali za také, každý by pochopil, že ľudia, žijúci podľa týchto slov, musia byť svätí. Nebolo by treba zriaďovať kláštory, ani duchovné stavy, keby každé dieťa zachovávalo toto prikázanie; malo by pred Bohom čisté svedomie, keby si hovorilo: „Ak mám konať dobré a sväté skutky, najlepšie urobím, keď

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

nielen milovať, ale
aj ctieť

ctiť: ...

Boží zástupcovia

nie osoby ako také,
ale Božia vôľa

1. postoj
2. slová

3. skutky

rodičom budem preukazovať všetku úctu a poslušnosť, lebo to prikázal sám Boh. Ved' to, čo Boh nariadil, musí byť omnoho vznešenejšie, ako čokoľvek, čo my vyhútame. A pretože nad Boha niet väčšieho a lepšieho učiteľa, niet ani lepšieho učenia nad to, ktoré On dáva. On dokonale učí, čo treba robiť, keď niekto chce konať dobré a spravodlivé skutky; a zas tým, že tieto skutky On ustanovil, stanovuje, že má v nich zaľúbenie. A tak práve preto, že to Boh ustanovil a že nič lepšie nevedel ustanoviť, nuž, veru ani ja nevytvorím nič lepšieho.“	113	
Hľa, takto treba zbožné dieťa poučovať a vychovávať a udržiavať v poslušnosti a službe rodičom, aby mali z neho potešenie a úžitok. Avšak Božie prikázanie sa takto nevykladalo, ale sa zanedbávalo alebo sa len cez neho prebehlo, takže sa dieťa nad tým nemohlo zamyslieť, iba čo otváralo ústa nad tým, čo sme my vymysleli bez toho, aby sme sa o tom boli poradili s Bohom.	114	
Preto, pre Boha, poučme sa už konečne, aby mládež odvrátila oči od všetkého ostatného a hľadela predovšetkým na toto prikázanie. Ak chce slúžiť Bohu naozaj dobrými skutkami, nech robí, čo je milé otcovi, matke, alebo tým, čo ich zastupujú. Lebo, ktoré dieťa toto vie a takto robí, má predovšetkým veľké potešenie v srdci, že (navzdory všetkým, ktorí sa zaoberajú skutkami, čo si sami vyvolili) môže s radosťou povedať a sa pochváliť: „Pozri, viem naisto, že sa moje skutky veľmi ľúbia môjmu nebeskému Bohu.“ Nech sa všetci chvastajú mnohými veľkými, trudnými, ťažkými skutkami; uvidíme, či budú môcť uviesť čo i len jeden, ktorý by bol väčší a vznešenejší ako je poslušnosť otcovi a matke, ktorú Boh prikázal hneď popri poslušnosti Jeho Velebnosti a nariadil. Ak sa teda Božia vôľa a Božie slovo deje a zachováva, nič nemá byť nad vôľu a slovo rodičov, ale len, že sa poslušnosť rodičom obmedzuje poslušnosťou Bohu a že neodporuje predošlým prikázaniam.	115	mládež: služba Bohu ~ rodičom
Preto sa úprimne teš a ďakuj Bohu, že ťa vyvolil a urobil hodným konať takéto vzácne a Jemu milé skutky. A pokladaj to za veľké a vzácne, i keby sa ti zdalo priam najnepatrnejším a najopovrhovanejším, a to nie pre našu hodnotu, ale preto, že je to obsiahnuté v klenotnici a v svätyni, totiž v Božom slove a v Božom prikázaní. Ó, čo by za to dali všetci kartuziáni, mnísi a mníšky, keby z celého svojho mníšskeho života mohli priniesť Bohu čo len jeden skutok, ktorý vykonali podľa Jeho prikázania a mohli mu radosť vyznať: „Teraz viem, že sa Ti tento skutok ľúbi.“ Kam sa podejú títo úbohí a biedni ľudia, keď, červení od hanby, budú stáť pred Bohom a pred celým svetom vedľa malého dieťaťa, ktoré žilo podľa tohto prikázania a budú musieť vyznať, že s celým svojím životom nie sú hodní podať mu vody? Pre diabolskú prevrátenosť pošliapali nohami Božie prikázania, takže sa zbytočne trýznili vymyslenými skutkami a za odmenu dostáva sa im iba výsmechu a škody.	116	nie kláštor
Či teda nemá ti srdce plesať a rozplývať radosťou, keď ide do práce a koná podľa prikázania, takže môže povedať: „Hľa, toto je lepšie ako všetka svätosť, aj keby sa priam na smrť postili a bez prestania sa modlili na kolenách.“ Ved' tu máš jasný text a Božie svedectvo, že toto Boh prikázal, avšak o ich skutkoch niet ani len zmienky. V tom je bieda a veľká zaslepenosť sveta, že tomuto nikto neverí; tak veľmi nás diabol omámil falošným svätuškárstvom a pokrytectvom vlastných skutkov.	117	jediné obmedzenie
	118	základ argumentu: Božie slovo
	119	istota mních ↔ dieťa
	120	

<p>Preto prial by som si, – znovu hovorím – aby ľudia otvorili oči a uši a pripustili si toto k srdcu, aby sme sa nikdy viac nedali odvieŕť od čistého slova Božieho k diablovým klamstvám. Potom by bolo všetko v poriadku: rodičia by mali doma viac radosti, lásky, priateľstva, svornosti a všetky deti mali by srdce rodičov úplne sebe naklonené. Kde sú však deti tvrdohlavé, ktoré si robia povinnosti len vtedy, keď im po chrbte palica skáče, tam i Boha i rodičov hnevajú a tým sa sami pripravujú o veľký poklad a potešenie svedomia a uvaľujú na seba nešťastie. Preto je dnes na svete tak, ako sa všetci žalujú, že i mladí i starí sú celkom divokí a rozpustní, bez hanby a bez cti. A keď niečo robia, robia len preto, že sa boja bitky, za chrbtom sa však ohovárajú navzájom ako len môžu. Preto ich aj Boh tresce, a prichádzajú na nich všelijaké neresti a biedy. Veď obyčajne sami rodičia nič nevedia a tak jeden blázon vychováva druhého, a ako žili oni, tak žijú aj ich deti.</p>	121	dnes...
<p>Toto má byť – hovorím – najhlavnejšie, čo nás vedie zachovávať toto prikázanie. Preto aj keby sme nemali otca a matku, mali by sme si priat'ľ, aby nám Boh postavil miesto nich hoc drevo či kameň, aby sme ich mohli nazývať otcom a matkou. O čo viac sa teda máme tešiť, že nám dal živých rodičov, aby sme im mohli preukazovať úctu a poslušnosť. A keď k tomu ešte vieme, že sa to ľúbi Božiemu majestátu a všetkým anjelom, a všetkých diablov to znepokojuje; tiež, že je to najvznešenejším dielom, ktoré nasleduje hneď po vznešenej službe Bohu, o ktorých hovoria predchádzajúce prikázania; že sa mu teda nevyrovná ani dávanie almužny ani akákoľvek služba bližným. Lebo Boh vysoko vyvýšil rodičovský stav, ba na zemi ho postavil namiesto seba. A tak táto Božia vôľa a zasľúbenie má nás dostatočne viesť a povzbudzovať konať ochotne a s radosťou, čo môžeme.</p>	122	
	123	
	124	
	125	
	126	1. – 3. na zemi Boh postavil rodičovský stav namiesto seba
<p>Pritom aj pred svetom sme viazaní vďačnosťou za dobrodenia a všetko dobré, čo máme od rodičov. Ale aj tu panuje diabol sveta, takže deti zabúdajú na rodičov, ako všetci zabúdame na Boha a nepomyslíme, že nás Boh živí, chráni a opatruje a dobré nám dáva na tele i na duši. Najmä keď nadíde niekedy zlá hodina, sme netrepezliví a sa hneváme a repceme a zabúdame na všetko dobré, čo sme za celý život prijali. Práve tak si počíname aj voči rodičom a nieto dieťať, čo by toto uznalo a na to pamätalo, len ak ho k tomu vedie Duch Svätý.</p>	127	
	128	
		všetko
<p>Boh dobre pozná túto zvrátenosť sveta, a preto každému človeku pripomína a napomína ho svojimi prikázaniami, aby každý pamätal, čo rodičia preň vykonali. Vtedy človek vidí, že od nich má telo a život, že ho oni aj živili a vychovali, lebo ináč by bol sto rás zahynul vo vlastnej špine. Preto starí múdri ľudia správne a múdro povedali: „Bohu, rodičom a učiteľom sa nikdy nemožno dostatočne odvdáčiť ani odplatiť.“ Kto to pozná a uzná, ochotne a bez napomínania bude vzdávať česť svojim rodičom a bude ich na rukách nosiť, pretože skrze nich mu Boh dal všetko dobré.</p>	129	zvrátenosť ~ prikázania
	130	
<p>Nad všetko toto, aby nás čím viac povzbudil, pripojil Boh k tomuto prikázaniu milostivé zasľúbenie v slovách: „aby si dlho žil na zemi.“ Sám vid', aký dôraz kladie Boh na toto prikázanie, keď nielen oznámil, že Mu je milé a že má v ňom zasľúbenie a radosť, ale že aj nám veľmi pomôže a posluží, aby sme mali príjemný a šťastný život a plný požehnaní. Preto aj sv. Pavol toto veľmi vyzdvihuje a chváli slovami: „To je prvé prikázanie so zasľúbením, aby sa ti dobre vodilo a aby si dlho žil na zemi.“ Lebo hoci aj</p>	131	zasľúbenie
	132	
	133	Efezským 6,1-3

ostatné prikázania majú pripojené zaslúbenie, avšak ani jedno nie tak zreteľne a výslovne.		
Máš tu teda aj ovocie aj odmenu tohto prikázania, že kto ho zachováva, prežije dobré dni, šťastie a blahobyť; no aj trest, že neposlušný skoro zahynie a nebude mať radostný život. Lebo mať dlhý život podľa Písma svätého neznamena len dožiť sa vysokej staroby, ale aj mať všetko, čo k dlhému životu prináleží, napríklad: zdravie, ženu, deti, pokrm, pokoj, dobrú vrchnosť atď. Bez tohto života nemôže byť ani užívaný v radosť, ani dlho. Ak sa teda nechceš zodpovedať svojmu otcovi a matke a nedáš sa im viesť, tak sa boj kata; a ak sa ani toho nebojíš, tak sa boj toho, ktorý nosí kosu, teda smrti. Skrátka, Boží spôsob je takýto: alebo sa Ho budeš báť, budeš mu preukazovať lásku a službu a On ti bohato odplatí všetkým dobrým; alebo, keď Ho rozhneváš, dopustí na teba i smrť i kata.	134	ovocie a odmena dlhý život
Veď, kde sa berú toľkí zlosynovia, že ich deň čo deň treba vešať, stínať, v kolese lámať? Či nie v neposlušnosti? Podobrotky sa nedajú vychovávať, treba ich teda takto Božím trestom naprávať, takže vidno ich nešťastie a utrpenie. Lebo veľmi zriedka sa stáva, žeby ľudia zlej povesti umreli riadnou prirodzenou smrťou.	135	
Zbožní však a poslušní sú pozhnaní a dlho žijú v pokoji a vidia svoje deti, – ako sme už povedali, – „až do tretieho i štvrtého pokolenia.“ Veď máme skúsenosti, že počestné a staré rodiny, kde sa dobre majú a majú mnoho detí, sú z toho, že boli dobre vychovaní a dali na rady svojich rodičov. Avšak o bezbožných je napísané: „Bud' vyplienené jeho potomstvo, ich meno vytreté už v druhom kolene.“ Preto daj si povedať, že Boh pokladá poslušnosť za tak veľkú vec, že ju tak vysoko cení a že sa jemu samému tak veľmi ľúbi a ju tak bohato odmeňuje; a naopak: tak prísno tresce tých, čo sa jej protivia.	136	
Toto všetko preto hovorím, aby sa mládeži dobre vštepilo do pamäti; lebo nikto neverí, ako veľmi je potrebné toto prikázanie, lebo pod pápežom si ho až dosiaľ ani nevšímali ani sa mu neučili. A keďže sú toto ľahké a jednoduché slová, každý si myslí, že ich aj tak dobre zná; preto ich podceňuje a neverí, že veľmi hnevá Boha, keď si ich nevšíma, a že robí veľmi dobre, keď ich zachováva.	137	
V súvis s týmto prikázáním treba sa ďalej zmieniť o poslušnosti voči predstaveným, ktorých úlohou je rozkazovať a spravovať. Lebo z rodičovskej moci vyplýva a vychádza aj každá iná autorita. Ak totiž otec sám nestačí vychovávať dieťa, priberie si na pomoc učiteľa, ktorý ho učí. Ak je prislabý, vezme si na pomoc priateľa alebo suseda. Pred smrťou poručí ho a odovzdá vládu a správu nad ním iným, na to ustanoveným. V domácnosti zas má na pomoc služobníkov a služobnice. Teda všetci, ktorí sa nazývajú pánmi, sú na mieste rodičov a od nich musia mať svoju autoritu a moc spravovať. Preto aj sa podľa Písma svätého nazývajú otcami všetci, ktorí vo svojej vláde majú vykonávať otcovské povinnosti a voči svojim majú mať otcovské srdce. Oddávna aj latinčina a iné reči nazývali domácich pánov a panie <i>patres et matres familias</i> , to je otcami a matkami rodiny. Aj svoje kniežatá a vladárov volali <i>patres patriae</i> , to je otcami celej krajiny, čo nás, ktorí sa chceme menovať kresťanmi, veľmi zahanbuje, že ich my tak nemenujeme alebo ich aspoň za takých nepokladáme a nectíme.	138	
Čím je dieťa povinné otcovi a matke, tým sú povinní všetci, ktorí patria do domácnosti. Preto aj služobníci a služobnice majú	139	Žalm 109,13
	140	vštepovať mladým
	141	rodičia => všetky ostatné authority
	142	
	143	

<p>dbať, aby svojim pánom a paniam boli nielen poslušní, ale aby si ich aj ctili ako svojich vlastných otcov a matky a robili im po vôli, čo môžu, nie z donútenia a s nevoľou, ale ochotne a s radosťou. A to preto, ako sme už povedali, že je to Božie prikázanie a že sa to Bohu ľúbi viac ako všetky ostatné skutky. Preto majú to pokladať za odmenu a sa radowať, že majú nad sebou pánov a panie a teda aj dobré svedomie, že konajú pravé zlaté skutky. Tieto boli dosiaľ znevažované a opovrhované a všetci v mene diablovom utekali do kláštorov, na púte a za odpustkami a škodili sebe i svojmu svedomiu.</p>	144	
<p>Keby sa toto podarilo vštiepiť do srdca úbohému ľudu, služobnica by skákala od radosti, chválila Boha a ďakovala, že za poriadnu prácu, za ktorú dostáva pokrm a odmenu, prijíma aj poklad, aký nemajú ani tí, ktorých pokladajú za svätých. Či nie je veľká chvála vedieť a povedať: „Keď si konáš svoju každodennú prácu, je to viac ako všetka mníšska svätosť a prísny život?“</p>	145	
<p>A pritom máš ešte zasľúbené, že sa budeš mať dobre a že sa ti všetko vydarí. Čo sa týka skutkov, či by si mohol byť blaženejší a žiť svätejšie? Lebo pred Bohom posväcuje iba viera, iba tá Bohu slúži; ľuďom slúžia skutky. A tak tu máš všetko dobré, ochranu, záštitu pod Pánom, pritom ešte aj dobré svedomie a milostivého Boha, ktorý ťa stonásobne odmení. Si skutočným gentlemanom, ak si zbožný a poslušný. Keď však taký nie si, máš samý hnev a nemilosť Božiu, v srdci zas nepokoj a nakoniec ťa stihne všemožné utrpenie a nešťastie.</p>	146	
<p>Ktorých však toto nepohne a neprivedie k zbožnosti, tých oddávame katovi a zubatej. Preto každý, kto si dáš povedať, pamätaj, že Boh sa nenechá vysmievať. Vezd, že Boh sa ti prihovára a požaduje poslušnosť. Ak Ho poslúchaš, si Mu milým synom; avšak ak pohŕdaš týmto prikázaním, odplatou ti bude hanba, bieda a utrpenie.</p>	147	viera ↔ Boh
<p>Podobne treba pripomenúť aj poslušnosť svetskej vrchnosti, ktorá, – ako sme už povedali – patrí tiež do otcovského stavu a zasahuje najširšie okolo seba. Lebo tu nejde o obyčajného otca, ale o takého, ktorý je toľkokrát ocom, koľko má obyvateľov, občanov a poddaných. Lebo Boh práve tak ako prostredníctvom našich rodičov, nám aj prostredníctvom vrchnosti dáva pokrm, dom a dvor, ochranu a bezpečnosť a nás zachováva. Preto keď nosia toto meno a titul so všetkou úctou ako svoju najvyššiu hodnotu, aj my si ich máme veľmi ctiť a vážiť ako najcennejší poklad a najvzácnejší drahokam na zemi.</p>	148	skutky ↔ človek
<p>Kto teda je poslušný, ochotný a na službu hotový a robí s radosťou, čo vyžaduje úcta, vie, že robí to, čo sa ľúbi Bohu a že odmenou mu bude radosť a šťastie. No ak to nerobí z lásky, ale potupuje vrchnosť a sa vzpiera a šomre, nech zase vie, že nemá ani milosť ani požehnanie. A ak si myslí, že takýmto spôsobom získa zlaté dukáty, inde desaťnásobne toľko utratí, alebo sa dostane katovi do rúk, alebo vo vojne zahynie, zahubí ho mor a drahota, alebo sa nedožije ničoho dobrého pri svojich deťoch, alebo utrpí škodu, krivdu a násilie od čel'ade, susedov, cudzincov a tyranov. Takúto máme odplatu a dosiahneme, čo hľadáme a si zaslужujeme.</p>	149	Boh hovorí ↔ poslušnosť
<p>Keby sme si už raz dali povedať, že takéto skutky sú Bohu veľmi milé a budú bohato odmenené, mali by sme hojnnosť všetkého a mali by sme všetko, za čím nám túži srdce. Ale keďže Božie slovo a prikázanie tak znevažuješ, že ho máš za slovo nejakého</p>	150	
<p>Kto teda je poslušný, ochotný a na službu hotový a robí s radosťou, čo vyžaduje úcta, vie, že robí to, čo sa ľúbi Bohu a že odmenou mu bude radosť a šťastie. No ak to nerobí z lásky, ale potupuje vrchnosť a sa vzpiera a šomre, nech zase vie, že nemá ani milosť ani požehnanie. A ak si myslí, že takýmto spôsobom získa zlaté dukáty, inde desaťnásobne toľko utratí, alebo sa dostane katovi do rúk, alebo vo vojne zahynie, zahubí ho mor a drahota, alebo sa nedožije ničoho dobrého pri svojich deťoch, alebo utrpí škodu, krivdu a násilie od čel'ade, susedov, cudzincov a tyranov. Takúto máme odplatu a dosiahneme, čo hľadáme a si zaslужujeme.</p>	151	
<p>Keby sme si už raz dali povedať, že takéto skutky sú Bohu veľmi milé a budú bohato odmenené, mali by sme hojnnosť všetkého a mali by sme všetko, za čím nám túži srdce. Ale keďže Božie slovo a prikázanie tak znevažuješ, že ho máš za slovo nejakého</p>	152	

klebetníka, nuž, uvidíme, či si takým silákom, aby si sa mu mohol vzopriet? Či bude ťažko Bohu odplatiť sa ti? Preto radšej ži	153	
v Božej priazni, pokoji a v šťastní ako v nemilosti a nešťastí. Prečo,	154	
myslíš, je dnes vo svete tak mnoho nevernosti, hanby, utrpenia		anarchia
a vraždenia, a každý chce byť sám sebe pánom, neuznáva nijakého cisára, na nikoho nedbá a si robí, čo sa mu páči? Boh tu tresce		trest
jedného zlosyna druhým. A tak keď klameš svojho pána alebo naň nedbáš, príde druhý, ktorý tak isto naloží s tebou a ešte i vo		
vlastnom dome budeš desaťnásobne trpieť od manželky, detí a od čel'ade.		
Svoje nešťastie veľmi dobre cítime, reptáme a nariekame nad	155	
nevernosťou, násilím a nespravodlivosťou; nechceme však vidieť,		moja vina
že my sami sme zlosynovia a si plným právom zasluhujeme trest	156	
a predsa sa nepolepšujeme. Pohrdame milosťou a šťastím, preto sa		
právom valí na nás bez milosti všetko nešťastie. Avšak musia byť	157	
niekde na zemi aj zbožní ľudia, keď Boh dáva toľko dobrého, lebo		
inak by sme nemali v dome ani haliera a na poli ani stebľa slamy.		
Toto všetko som musel preto vyložiť tak obširne, aby si to konečne		
aspoň niekto pripustil k srdcu, a aby sme boli zbavení slepoty		
a biedy, v ktorej tak hlboko väzíme, že môžeme správne poznať		
Božie slovo a Božiu vôľu a ich vážne prijímať. Ved' práve z neho sa		
poučíme, ako mať radosť, šťastie a spásu časne i večne.		
A tak v tomto prikázaní sme si predstavili trojakých otcov:	158	otcovia: podľa krvi,
podľa krvi, v domácnosti a v krajine. Okrem nich sú ešte aj		v dome, v krajine
duchovní otcovia. Nie však ako v pápežstve, ktorí sa síce dávajú tak		+ duchovní otcovia
menovať, ale nezastávajú nijaký otcovský úrad. Lebo len tí sa		vedú slovom
menujú duchovnými otcami, ktorí nás spravujú a vedú slovom	159	Božím
Božím. Aj sv. Pavol sa chváli, že je otcom, keď hovorí: „Ja som vás	160	1 Korintským 4,15
evanjeliom splodil v Kristovi Ježišovi.“ Keďže sú teda otcami, patrí		
aj im úcta, ešte väčšia ako ostatným. V skutočnosti je to však		
naopak; ved' svet si ich tak ctí, že ich vyháňa z krajiny a nepraje im		
ani kúsok chleba; slovom, sú – ako hovorí Pavol – „smeti tohto		
sveta, vyvrhel'mi všetkých.“		1 Korintským 4,13
Preto je treba vštepiť ľudu, že ktorí sa chcú volať kresťanmi,	161	
sú pred Bohom povinní tých, čo sa starajú o ich duše, pokladať za		zaopatriť
„hodných dvojitej cti,“ dobre im činiť a sa zaopatriť ich. Zato ťa	162	
Boh požeňná a nenechá v nedostatku. Lenže všetci sa vzpierajú		finančne
a bránia, bojac sa, aby im brucho nespľaslo a tam, kde predtým	163	
naplňali desať mastných brúch, nemôžu vyživiť jedného poctivého		trest
kazateľa. Týmto si zasluhujeme, aby nás Pán Boh zbavil svojho		
slova a požeňnaní a znova poslal ľživých kazateľov, ktorí by nás	164	
priviedli k diablovej a na dôvažok ešte vysávali aj pot a krv.		
Ale tí, čo zachovávajú Božiu vôľu a prikázanie, majú	165	
zasľúbenie, že im Boh bohato odplatí za to, čo vynaložia na		odmena
telesných i duchovných otcov a čo robia im na česť; a to nielenže		
budú mať rok dva chlieb, odev, peniaze, ale aj dlhý život, pokrm		
a pokoj a budú večne bohatí a požeňnaní. Preto aj ty len konaj svoju	166	
povinnosť a spoľiehaj sa na Boha, že ťa bude živiť a o teba sa		dôvera
starat'; keďže to sľúbil a dosiaľ ešte nikdy neoklamal, iste neoklame		
ani teba.		
Toto nás má tak povzbudiť a naplniť srdce ochotou a láskou	166	
voči tým, ktorým sme povinní preukazovať úctu; a s pozdvihnutými		
rukami by sme mali Bohu radostne ďakovať za to, že nám dal také		
zasľúbenie, za ktorým je hodno bežať až na koniec sveta. Ved' keby		
aj celý svet napál všetky svoje sily, nemohol by nám pridať k životu		

ani hodinku a ani jednému zrnku dat' vyrásť zo zeme. Boh však môže i dá ti všetkej hojnosti podľa žiadosti tvojho srdca. Kto týmto opovrhne a to znevažuje, nie je hoden počúvať Božie slovo.

<p>Dost' sme už povedali všetkým, na ktorých sa toto prikázanie vzťahuje. Okrem toho dobre by bolo kázať aj rodičom o ich zodpovednosti a o tom, ako sa im treba správať voči tým, ktorí sú im daní na starosť, aby ich viedli. I keď toto nie je výslovne rozpísané v Desiatich Božích prikázaniach, na mnohých iných miestach Písma sa o tom mnohokrát hovorí. Boh chce, aby sa to zahrnulo práve v tomto prikázani, v ktorom sa hovorí o otcovi a matke. Ved' v tomto úrade nechce mať zlých a tyranov, ani im nedáva na to časť, to je moc a právo vládnuť, aby sa dali vzývať, ale preto, aby pamätali, že majú byť Bohu poslušní a vo všetkom majú vykonávať svoj úrad úprimne a verne, svoje deti a domácnosť, podriadených atď., nielen živiť a starať sa o ich telesné potreby, ale vychovávať ich čím viac Bohu na časť a chválu. Preto si nemyslí, že ako rodič s týmto môžeš nakladať, ako sa ti zapáči a zachce, ale že to prísne nariadil a prikázal Boh, ktorému sa budeš musieť za to zodpovedať.</p>	<p>167</p> <p>168</p> <p>169</p> <p>170</p> <p>171</p> <p>172</p> <p>173</p> <p>174</p> <p>175</p> <p>176</p> <p>177</p> <p>178</p>	<p>rodičia – zodpovednosť</p> <p>telesné potreby + vychovávať Bohu na časť a chválu</p> <p>zodpovednosť</p> <p>mládež!</p> <p>investícia</p> <p>podľa Jeho vôle</p> <p>povinnosti: ...</p> <p>Títovi 2,5</p> <p>my sme zodpovední</p> <p>je to naša vina</p>
---	---	--

Piate prikázanie

„Nezabiješ!“	179	
Dosiaľ sme hovorili o duchovnej a svetskej správe, teda o Božej a otcovskej vrchnosti a poslušnosti voči nim. Teraz však vyjdeme z domu von k susedom, aby sme poučili, ako máme spolunažívať medzi sebou a so svojimi blíznymi. V tomto prikázaní sa teda nehovorí ani o Bohu ani o vrchnosti, ani sa im neberie moc trestať smrťou. Veď Boh svoju právomoc trestať zločincov zveril vrchnosti, ktorá zastupuje rodičov, lebo oni v staroveku (ako čítame u Mojžiša) sami museli privádzať svoje deti na súd a ich odsúdiť na smrť. Preto, zákaz tohto prikázania sa vzťahuje na jednotlivca, teda na vzájomný pomer človeka k človeku, a nie na vrchnosť.	180	1. – 3. 4.
Toto prikázanie sa dá ľahko pochopiť a často sa o ňom hovorí. Veď každý rok počúvame o ňom v evanjeliu: „Počuli ste, že otcom bolo povedané; Nezabiješ; kto by však zabil, prepadne súdu,“ kde ho sám Kristus vykladá a zhrňuje, že neslobodno zabíjať ani rukou ani srdcom ani ústami ani znamením ani posunkami ani pomáhaním ani radou. Preto sa ním zakazuje hnevať sa, okrem tých, – ako sme povedali, – čo zastupujú Boha, to jest rodičov a vrchnosti. Pretože Boh a tí, čo patria do stavu Bohom ustanoveného, sa majú hnevať, kárať a trestať všetkých, ktorí prestupujú toto aj iné prikázania.	181	nevzťahuje sa ani na Boha, ani na vrchnosť Deut. 21,18-20 jednotliviec, nie vrchnosť
Toto prikázanie je potrebné preto, lebo Boh dobre vie, aký je svet zlý a že v živote je mnoho nešťastia. Preto postavil medzi zlo a dobro toto i ostatné prikázania. Ako všetky prikázania, aj toto sa často prestupuje, pretože musíme žiť medzi ľuďmi, z ktorých mnohí nám spôsobujú bolesť, čím si nás znepriateľujú. Napríklad, keď tvoj sused vidí, že máš lepší dom a dvor, viacej majetku a požehnaní od Boha ako on, škrie ho to, závidí ti a nič dobrého o tebe nehovorí.	182	Matúš 5,21n
A tak z diablovho vnuknutia máš mnoho nepriateľov, ktorí ti neprajú nič dobrého ani na tele ani na duši. Keď to vidíme, zas naše srdce sa nahnevá a túži po pomste a krvi. Takto vznikajú nadávky a bitky a napokon utrpenie a vraždy. Tomuto predchádza Boh ako láskavý Otec, ktorý je sprostredkovateľom a chce odstrániť sváry, aby z nich nevzniklo nešťastie a aby sa ľudia navzájom nepovraždili. Slovom, chce týmto prikázaním chrániť každého, poistiť a zabezpečiť pred akoukoľvek krivdou a násilím. Stavia ho ako múr, pevnosť a záštitu okolo blízných, aby neutrpeli nijakú krivdu ani škodu na tele.	183	
A tak toto prikázanie je na to, aby sa nikomu neubližovalo pre nejaký zlý skutok, i keby si to plne zaslúžil. Veď, kde sa zakazuje vražda, tam sa zakazuje tiež všetko, z čoho môže vražda povstať. Lebo mnoho je takých, že i keď nezabíja, ale preklína a zlorečí blížnemu tak, že keby to ten mal mať na krku, ďaleko by nezašiel. Máme to všetci od prirodzenosti a je všeobecným javom, že nechceme trpieť od nikoho. Preto Boh chce odstrániť korene a príčiny, ktoré popudzujú srdce proti blížnemu. Máme si navyknúť na toto prikázanie, aby sme sa v ňom ako v zrkadle videli, Božiu vôľu poznávali a v úprimnej dôvere a so vzývaním Jeho mena odporúčali Jemu krivdu, ktorú trpíme. Potom môžeme ostatných nechať v nepriateľstve zúriť a sa zlostiť a vystrájať ako sa im páči. Tak sa naučíme tíšiť hnev a mať trpezlivé, tiché srdce najmä voči	184	
	185	hnev => ... ochrana
	186	zhrnutie dôsledok + pôvod
	187	

tým, ktorí zapríčiňujú hnev, to je proti nepriateľom.		
Takže zmyslom tohto prikázania je (aby sme to obyčajnému ľudu čo najzreteľnejšie vysvetlili, čo znamená „nezabíjať“): najprv, aby nik neublížoval ani rukou ani skutkom. Potom, aby jazyku nedovolil hovoriť zle a nahovárať na zlé. Ani aby nepoužil a ani nedovolil použiť nijaký prostriedok alebo spôsob, ktorým by sa blížnemu mohlo ublížiť. A napokon, aby ani v srdci nikomu nebol nepriateľom a zlé neprial ani z hnevu, ani z nenávisťi. Aby si sa teda voči nikomu neprevinil, ani telom ani dušou, najmä nie voči tomu, čo ti zle praje alebo spôsobuje; veď zle činiť tomu, kto ti dobre praje a činí, nie je ľudské ale diabolské.	188	neublížovať: 1. skutkom 2. jazykom 3. prostriedkom 4. srdcom
Po druhé: proti tomuto prikázaniu hreší nielen ten, kto zle činí, ale aj ten, kto mohol blížnemu dobre spraviť, poslúžiť, brániť ho, chrániť, varovať, aby sa mu nijaká škoda a ublíženie na tele nestalo, a neurobil to. Keď necháš odísť nahého a mohol si ho obliecť, dal si mu zmrznúť. Keď vidíš niekoho hladovať a ho nenasýtiš, dal si mu zhnúť hladom. Tiež, keď vidíš, že niekoho odsúdili na smrť alebo je v podobnom položení a mu nepomôžeš, hoci by si mal na to možnosť a spôsob, zabil si ho. Nepomôže ti, že si nesúhlasil, že si pritom nepomáhal, neradil, ani ničím neprispel, ale si mu nepreukázal lásku a odoprel dobrodenie, pomocou ktorého by bol mohol zostať nažive.	189	hreší aj ten, kto môže pomôcť a nepomôže
Preto Boh podľa pravdy nazýva vrahmi všetkých, ktorí neporadili či nepomohli v telesnej núdzi a v nebezpečenstve tela a života. V posledný deň vyriekne nad nimi strašlivý súd, ako oznámil sám Kristus slovami: „Lebo hladný som bol, a nedali ste mi jesť; bol som smädný, a nedali ste mi piť; prišiel som ako hosť, a neprijali ste ma; bol som nahý, a nezaodiali ste ma; bol som nemocný a vo väzení, a nenavštívili ste ma“. To znamená: „Nechali ste ma umrieť hladom, smädom, zimou, dali ste ma roztrhať dravým zverom, vo väzení zhnúť a v nešťastí zhnúť.“	190	nepreukázal lásku
Či toto neznie ako obvinenie z vraždy a krviprelievania? Lebo aj keď si to vlastne nevykonal, avšak nechal si blížneho v nešťastí a dal si mu zahnúť, hoci si mu mohol pomôcť. Je to práve tak, ako keby som videl topiaceho sa, ako sa namáha, alebo niekoho padnúť do ohňa a mohol by som mu podať ruku, aby som ho vytiahol a zachránil a neurobil by som to. Či by ma celý svet nepokladal za vraha a zločinca?	191	Matúš 25,42-43
Preto Boží zámer je, aby sme nikomu nedali trpieť, ale mu preukazovali lásku a všetko dobré a, ako sme už povedali, máme toto prikázanie zachovávať najmä voči našim nepriateľom. Lebo že priateľom činíme dobre, je len obyčajná pohanská cnosť, ako hovorí Kristus v Matúšovi 5,46.	192	mohol si pomôcť, ale nepomohol si
Tu máme opäť Božie slovo, ktoré nás povzbudzuje a vedie k správny, vznešeným a veľkým skutkom, ako je miernosť, a trpezlivosť, jednoducho láska a dobrotivosť voči našim nepriateľom. Aj tu nás chce upozorniť, aby sme znova mysleli na prvé prikázanie, že On je naším Bohom, teda, že nám chce pomáhať, stáť pri nás a nás chrániť, aby potlačil v nás pomstychtivosť.	193	
Toto by bolo treba učiť a vštepovať, a razom by sme mali plné ruky dobrých skutkov. Ale takáto kázeň by nebola pochuti mníchom; mnišstvu by spôsobila veľkú ranu a príliš zblízka by sa pozrela na svätosť kartuziánov a príliš by podvrátila „duchovné cvičenia,“ až by sa zdalo, že zakazuje ich dobré skutky a káže rušiť	194	
	195	
	196	⇒ dobré
	197	skutky

kláštory. Lebo takto by mal obyčajný kresťanský život práve takú hodnotu, ba omnoho väčšiu a vyššiu. A každý by videl, ako mnísi balamutia a podvádzajú svet svojou falošnou, pokryteckou svätosťou. Ved', ani toto ani iné prikázania za nič nemajú a pokladajú ich za nepotrebné, akoby to ani prikázania neboli ale len rady, a pritom sa bez hanby vychvaľujú a vykrikujú, že ich pokrytecký stav a ich skutky sú najdokonalejším životom, aby len mali život spokojný a kludný bez kríža a utrpenia. Ved' preto ušli do kláštorov, aby im nik nemohol spôsobiť utrpenie a aby nikomu nemuseli nič dobrého urobiť. Ty však vedz, že práve skutky prikázané Božím slovom sú tie pravé, sväte a božské skutky, ktoré i Bohu i všetkým anjelom spôsobujú radosť. V porovnaní s nimi všetka ľudská svätosť je smrad a lajno a nezasluhuje si nič iného iba hnev a zatratenie.

obyčajný!

prikázania ↔ rady

198

Boží príkaz ↔
ľudské skutky

Šieste prikázanie

„Nescudzoložiš!“

199

Nasledujúce prikázania sa dajú ľahko pochopiť z predchádzajúceho; lebo východiskom všetkých je, aby sme sa varovali akýmkoľvek spôsobom ublížiť bližnemu. Sú veľmi dobre usporiadané. Prvé sa vzťahuje na jeho vlastnú osobu; nasledujúce na osobu bližnemu najbližšiu alebo na to, čo mu je najbližšie po jeho vlastnom tele, totiž na jeho manželku, ktorá je s ním jedno telo a jedna krv. Tu mu teda možno najcitelnejšie ublížiť. Preto sa tu zreteľne hovorí, že mu nesmie zhanobiť manželku.

200

6. – 10. ~ 5.

A o cudzoložstve hovorí hlavne preto, lebo v židovskom národe bolo nariadené, aby každý bol ženatý. Preto u nich aj mládež zavčas vstupovala do manželstva a celoživotné panictvo za nič nemali. Ani tam nebolo verejných prostitútok a záletníkov ako u nás. Preto cudzoložstvo bolo u nich najobvyklejšou necudnosťou.

201

5. život
6. najbližšie životu
= manželka

Keďže však u nás je také hrozné bahno všetkých necností a chlípností, toto prikázanie je namierené proti každej nečistote, nech by sa akokoľvek menovala. Zakazuje sa nielen vonkajší skutok, ale aj každá príčina, zvädzanie a príležitosť; teda aby bolo čisté srdce, ústa a celé telo, aby sa nedávalo miesta, pomoci a rady k nečistote. A nielen to, ale aby každý zabraňoval a zachraňoval, kde hrozí takéto nebezpečenstvo a kde je toho treba, a tiež pomohol a poradil, aby si blížny zachoval česť. Lebo ak dopustiš niečo takého, hoci by si tomu mohol zabrániť, alebo prižmúriš oči, akoby sa ťa to netýkalo, si tiež vinníkom ako ten, ktorý to vykoná. Teda, aby sme to vyjadrili nakrátko, žiada sa tu, aby každý i sám žil čistotne, i bližnemu k tomu dopomáhal. Takto Boh chce týmto prikázaním ohradiť a zachovať každé manželstvo, aby nik naň nesiahol.

202

proti nečistote
vonkajší skutok
príčiny...

Keďže sa toto prikázanie týka práve manželstva a dáva príležitosť hovoriť o ňom, dobre si povšimni a zapamätaj: Predovšetkým, ako si Boh veľmi cení a váži tento stav, takže ho osobitným prikázaním i potvrdzuje i chráni. Potvrdil ho už prv vo štvrtom prikázaní „Cti si otca i matku.“ Tu ho však, – ako sme povedali – ohradiť a chráni. Preto žiada, aby sme si ho aj my ctili, zachovávali a v ňom žili ako v Božom blahoslavenom stave,

203

204

zabrániť

205

každý sám + blížni

206

chvála manželstva

207

4. + 6.

pretože ho ustanovil pred všetkými ostatnými. Preto stvoril odlišne muža a ženu (ako je zrejmé) nie pre chlipnosť, ale aby spolu žili, boli plodní, mali deti, živili a vychovávali ich na Božiu česť. Preto ho Boh požeňnal väčšmi ako ostatné stavy a všetko, čo je vo svete preň určené a dal, aby tento stav bol čím lepšie a bohatšie opatrený. Manželský život nie je teda žart, ale skvelá vec, na ktorej spočíva Božia vážnosť. Lebo veľmi Mu záleží na tom, aby sa vychovávali ľudia, ktorí by slúžili a pomáhali svetu, viedli ho k známosti Božej, k zbožnému životu a ku všetkým cnostiam a ktorí by bojovali proti zlobe a diablovei.	208	cieľ
Preto som vždy učil, aby sa tento stav neznevažoval ani aby ním nebolo opovrhované, ako robí slepý svet a naši falošní duchovní, ale aby sa naň hľadelo podľa Božieho slova, ktoré ho ozdobuje a posväčuje. Preto sa tento stav nielen vyrovná všetkým ostatným stavom, ale je pred nimi, už či je to cisár, knieža, biskup alebo ktokoľvek. Veď i duchovné a svetské stavy sa musia skloniť pred ním. Veď to nie je nejaký súkromný stav, ale najrozšírejší a najvznešenejší, ktorý zasahuje a sa rozprestiera na celé kresťanstvo, ba na celý svet.	209	manželský stav
Po druhé: treba ti tiež vedieť, že je to nielen stav hodný cti, ale aj potrebný stav, ktorý Boh prísne nariadil, aby žili v ňom všetky stavy, muži a ženy, ktoré sú na to stvorené. Áno, niektorí sú výnimkou (i keď ich je málo), ktorých Boh oddelil, aby neboli spôsobilí pre manželstvo alebo ich obdaril vysokým, nadprirodzeným darom, aby mohli zachovať čistotu aj mimo manželstva. Lebo kde prirodzenosť tak žije, ako ju Boh stvoril, tam čistým možno zostať iba v manželstve. Lebo telo a krv ostáva telom a krvou a prirodzená náklonnosť a žiadostivosť sa svojho dožaduje, v čom jej nemožno zabrániť ani prekaziť, ako to každý vidí a zažíva. Preto, aby aspoň po istú mieru bolo možno vyhnúť sa nečistote, ustanovil Boh manželstvo, aby každý mal svoj určený diel a uspokojil sa s ním, i keď je ešte aj tu treba Božej milosti, aby aj srdce zostalo čisté.	210	každý má svoj diel
Z toho vidíš, ako veľmi sa protivia Božiemu ustanoveniu a prikázaniu pápež a jeho prívrženci – pátri, mnisi, mníšky – keď znevažujú a zakazujú manželstvo a chvália sa sľubom, že zachovajú večnú čistotu. Pritom jednoduchých ľudí klamú lživými slovami a zdaním. Lebo nik nemá tak málo lásky a túžby po čistote ako práve tí, čo sa manželstvu vyhýbajú vraj pre väčšiu svätosť, a buď verejne a bez hanby sa váľajú v smilstve, alebo ho vykonávajú tajne a ešte pohoršlivejšie, že sa to nedá ani vypovedať, ako sme sa o tom, žiaľ, pridobre presvedčili. Skrátka, keby skutkom aj nehrešili, ukrývajú v srdciach plno necudných myšlienok a veľkú chlipnosť, takže sa neustále zožierajú a tajne trpia žiadosťou, čomu sa možno vyhnúť len v manželstve. Preto toto prikázanie zatracuje a ruší každý sľub čistoty mimo manželstva; ba prikazuje všetkým úbohým polapeným svedomiam, oklamaným svojimi kláštornými sľubmi, aby zanechali svoj necudný stav a vstúpili do manželstva. A to preto, lebo i keby kláštorný život bol zrovna bohumilý, nemajú dosť síl zachovať čistotu. Keby v ňom zostali, budú hrešiť proti tomuto prikázaniu stále viac a viac.	211	stvorenie a príkaz výnimky
Toto hovorím preto, aby mládež bola tak vychovávaná, aby dostala chuť vstupovať do manželstva a aby vedela, že manželstvo je blahoslavený a Bohu milý stav. Takto by sa časom dalo dosiahnuť, že by manželstvo znova prišlo ku cti a umenšilo by sa	212	každý má svoj diel
	213	mnišstvo
	214	
	215	
	216	
	217	vstúpiť do manželstva

<p>bahno nemravnosti, rozpustilosti a nezriadenosti, ktoré sa teraz po celom svete rozširuje spolu s verejným smilnením a inými nehanebnosťami, ktoré povstali z pohrdania manželstvom. Preto i rodičia i vrchnosť majú povinnosť dbať, aby mládež vychovávali k čistote a poctivosti a keď vyrastie, aby ju počestne v mene Božom zosobášili, k čomu Pán Boh iste pripojí svoje požehnanie a milosť, aby mali v manželstve potešenie a radosť.</p> <p>Z toho všetkého na záver treba povedať, že toto prikázanie požaduje od každého, aby nielen v skutkoch, slovách a myšlienkach žil čistotne vo svojom manželstve, ale aj aby svojho manželského druhu, ktorého mu Boh dal, miloval a ctil. Lebo ak sa má zachovať manželská čistota, musia muž a žena nažívať predovšetkým v láske a jednomyselnosti a milovať sa zo srdca a vernosťou. Lebo toto najviac napomáha záľube a túžbe po čistote, a kde je tomu tak, tam aj čistota príde spontánne bez prikazovania. Preto aj sv. Pavol často napomína manželov, aby sa navzájom milovali a ctili. Tu máš teda opäť vzácne a mnohé veľké, dobré skutky, ktorými sa môžeš s radosťou chváliť pred všetkými duchovnými stavmi, utvorenými bez Božieho slova a prikázania.</p>	<p>218</p> <p>219</p> <p>220</p> <p>221</p>	<p>skutky, slová, myšlienky</p> <p>milovať a ctiť</p> <p>Efezským 5,22, 25 Kolosenským 3,18n</p> <p>manželstvo > „duchovné stavy“</p>
---	---	--

Siedme prikázanie

<p>„Nepokradneš!“</p> <p>Po tvojej osobe a manželskom druhovi nasleduje časný majetok blížneho, ktorý chce Boh zachovať a prikazuje, aby nik nepripravil a neukrátil blížneho o to, čo je jeho. Veď kradnúť vlastne znamená neprávnou privlastniť si cudzí majetok, pod čím sa nakrátko rozumie každý zisk na úkor blížneho pri čomkoľvek. Tento hriech je taký rozšírený a všeobecný a pritom tak málo sa naň dbá a všima, že sa to až vymklo spod kontroly. Veď keby všetci, čo sú zlodeji, ale nechcú sa tak menovať, mali odvisnúť na šibenici, svet by naraz spustol a bol by nedostatok aj katov aj šibeníc. Lebo kradnúť – ako hovorím – neznamená len vyprázdniť pokladne a vrecká, ale využiť druhého na svoj prospech, brať všade okolo seba: na trhu, v obchode, u mäsiara, vo vinárňach a v pivniciach, v dielňach, skrátka všade, kde sa obchoduje, kde sa vyplácajú a prijímajú peniaze za tovar a prácu.</p> <p>Napríklad, – aby sme to pospolitému ľudu vyložili po lopate a aby videl, akí sme poctiví – keď služobník alebo služobnica v domácnosti neslúži verne a spôsobuje škody alebo dopustí, aby sa škoda stala, hoci by sa jej dalo ľahko zabrániť; alebo inak z lenivosti, nedbanlivosti alebo zlosti a napriek svojim zamestnávateľom náročky zanedbávajú a márnia majetok (nehovorím o tom, čo robí nechtiac a nenáročky). Takto môžeš odcudziť do roka jednu zlatku alebo tridsať, štyridsať i viacej zlatých. Keby to niekto vzal tajne alebo ukradol, iste by odvisol. Ty však pritom môžeš ešte aj byť drzým a nik sa neopováži nazvať ťa zlodejom.</p> <p>To isté hovorím aj o remeselníkoch, robotníkoch a nádenníkoch, ktorí robia, ako sa im zachce, a už ani nevedia, ako využiť ľudí, hoci v práci sú leniví a nezodpovední. Všetci títo prevyšujú tajných zlodejov, pod ktorými sa môžeš chrániť zámkou,</p>	<p>222</p> <p>223</p> <p>224</p> <p>225</p> <p>226</p>	<p>5. => 6. => 7.</p> <p>definícia</p> <p>neslúži verne</p> <p>lenivosť, nedbanlivosť, zlosť</p>
---	--	--

závorou alebo keď ich prichytia, možno s nimi tak zatočiť, že to viac neurobia. Avšak pred týmito sa nik nemôže uchrániť, ani im to nikto nevytýka, ani ich neobviňuje z krádeže. Radšej to desaťkrát oželite. Veď najviac ma klamú práve moji susedia, dobrí priatelia, moja vlastná čeľaď, od ktorých by som len dobré očakával.

Ďalej, aj na trhu a v každodennom živote sa tak deje plnou mierou. Ľudia sa navzájom verejne oklamávajú zlým tovarom, 227 zloději – vždy a všade

falošnou mierou, váhou, peniazom a okrádajú šikovnosťou, peňažnými podvodmi a úskokmi; taktiež pri obchodovaní sa

obohacujú na úkor iných a navzájom sa utláčajú a zdierajú. Kto by 228

toto všetko mohol vypočítať a pospomínať? Slovom, krádež je najvšeobecnejším remeslom a najväčším cechom na zemi, a keď

dnes hľadáme na všetky stavy sveta, zdá sa nám, akoby to bol veľký 229

a rozsiahly chliev plný veľkých zlodějov. Preto sa nazývajú korunovanými, krajinskými a pouličnými zlodějmi. Nie sú to

predovšetkým vykrádači pokladníc a noční zloději, ale tí, ktorí lúpia a sedia v kreslách a nazývajú sa veľkými pánmi a počestnými

a statočnými občanmi a pod plášťom poctivosti zbíjajú a kradnú. 230

Ba jednotlivých malých zlodějov by sme nemuseli ani spomínať, keď máme hovoriť o veľkých a mocných arcizlodějoch,

s ktorými sa priatelia páni a kniežatá a ktorí denne okrádajú nie 231

jedno–dve mestá, ale celé Nemecko. A kde ostala hlava a najvyšší ochranca všetkých zlodějov, rímska svätá stolica a všetci, ktorí

k nej prináležia, ktorá si ešte aj dnes zlodějsky privlastňuje a za svoje pokladá majetky celého sveta?

Nakrátko, vo svete je taký poriadok, že ten, kto vie verejne 232

zbíjať a kradnúť, robí to beztrestne a voľne a ešte chce mať aj úctu. Keď malých a nočných zlodějov prichytia, zbavia ich cti a potrescú,

tamtí však zostávajú v úcte a počestnosti. Nech však vedia, že pred Bohom sú najväčšími zlodějmi, a že On ich aj potresce podľa toho,

čo im patrí. Ako sme práve ukázali, toto prikázanie zasahuje tak široko –

d'aleko. Preto to treba ľudu usilovne kázať a vysvetľovať a nedať sa 233

im rozísť takým istým a bezpečným, ale vždy im pred oči stavať a kresliť Boží hnev. Lebo toto musíme kázať nie kresťanom, ale

kadejakým pobeťahom a ničomníkom, ktorým by mal radšej kázať sudca, žalárnik alebo kat. Preto nech vie každý, kto nechce prísť do

nemilosti u Boha, že /233/ nielen nesmie spôsobovať škodu svojmu bližnému, pripravovať ho o to, čo mu patrí ani ho podvádzať

a oklamať pri kupovaní alebo pri akejkoľvek inej príležitosti, ale má mu aj verne ochraňovať jeho majetok, aby mal z neho úžitok,

najmä keď za to berie peniaze, odmenu a obživu. /234/ Kto teda týmto prikázáním bezstarostne opovrhne, môže

sa mať síce dobre a môže uniknúť katovi, ale Božiemu hnevu a trestu neujde. A keby azda aj dlho ukazoval pýchu a namyslenosť,

nakoniec predsa len bude pobeťahom a žobrárom a zakúsi každú biedu a nešťastie. Teraz, keby si /235/ mal chrániť majetok svojim

zamestnávateľom, napĺňáš si hrtan a brucho, berieš si plácu ako zloděj a ešte si ťa musia aj uctiť ako statočného človeka. Mnoho je

aj takých, ktorí sa protivia zamestnávateľom a len nechotne dbajú na to, aby nevznikla škoda. Pozri však, čo tým získaš: keď /236/ si nadobudneš vlastný majetok a zariadiš domácnosť, k čomu ti Boh

na tvoje nešťastie dopomôže, vráti sa ti tvoja nevernosť a odplatou ti bude, že tridsaťnásobne zaplatíš za každý halier, o ktorý si /237/ oklamal alebo poškodil. To isté stihne aj remeselníkov

a nádenníkov, lebo o ich neznesiteľnej nedbanlivosti teraz počúvame a musíme ju znášať, akoby boli pánmi na cudzom majetku a akoby /238/ im každý musel zaplatiť toľko, koľko si zažiadajú. Len nech bezočivo zdierajú, dokiaľ ešte môžu, však Boh nezabúda na svoje prikázanie a aj im odplatí tak, ako si zaslúžili a neodvisnú na zelenej /239/ ale na suchej šibenici, takže po celý život sa im nič nevydarí ani si nič nenadobudnú. Pravda, keby sme mali riadne ustanovenú vládu v krajine, mohla by takúto svojvôľu ihneď zaraziť a znemožniť, ako to robievali kedysi Rimania, že takýchto ihneď chytali za pačesy, aby iných odstrašili.

/240/ A toto by malo postihnúť všetkých, ktorí verejný, slobodný trh menia na mrchovisko a lúpežnícky brloh, v ktorom deň po dni klamú chudobných, zvyšujú ceny a predražujú, a každý zneužíva jarmok ako len môže a pritom sa ešte vyťahuje a nafukuje, ako by mal právo predávať svoj tovar tak draho, ako sa mu ľúbi a akoby nikoho do toho nič nebolo. Pozorujme len a nechajme ich zdierať, lupiť a sa lakomiť a spoľahnime sa na Boha, - On to aj bez toho urobí, - že nad tým, /241/ čo si si za dlhý čas nazdieral a nahonobil, vyriekne také požehnanie, že to skazu vezme zrna /242/ v sypárni, víno v pivnici, dobytok v maštali. Ba ak si niekoho oklamal a pripravil o halier, zničí ti /243/ ich celú kopu a dá zhrdzavieť, takže nebudeš mať z nich radosti. Ved' každý deň na vlastné oči vidíme a skusujeme, že nakradnutý a neprávom získaný majetok nedonáša úžitok. Koľkí vo dne v noci zhromažďujú a zdierajú, a predsa nie sú ani o halier bohatší? A i keď nazhromaždia mnoho, majú toľko súženia a nešťastia, že sami nemajú z toho radosti a ani svojim deťom to nemôžu /244/ poručiť ako dedičstvo. A keďže sa pri tom všetkom nik nekajú a všetci si žijú, akoby sa nás to netýkalo, musí nás Boh ináč navštíviť a naučiť móresu; a to tak, že alebo dopúšťa na nás nové a nové dopustenia alebo nám posieľa za hostí rotu žoldnierov, ktorí nám za hodinku vyprázdnia pokladnicu a mešec a neprestanú, kým nás len o posledný halier neolúpia, a ešte akoby z vďaky /245/ vyplienia a zapália dom a dvor, znásilnia ženu a pobijú deti. Ak si teda mnoho kradol, čakaj určite, že ti ešte viac ukradnú. A kto zbíjal a neprávom koristil, musí strpieť, keď iný zas s ním podobne naloží. Lebo Boh vie majstrovsky trestať zlodeja zlodejom, takže jeden druhého okráda a olupuje. /246/ Ved' kde by sme ináč nabrali dosť šibeníc a povrazov? A tak, kto si dáš povedať, vedz, že je to Božie prikázanie a že sa s ním nemôžeš zahrávať. Alebo i keď nami opovrhuješ a nás oklamávaš, okrádaš a olupuješ, my to ešte znesieme, strpíme tvoje krivdenie a ako sa modlíme v Otčenáši, odpustíme ti /247/ a sa zľutujeme. Ved' zbožní nemôžu mať nedostatok a viacej škodíš sebe ako inému. Ale maj sa na pozore, keď príde milý chudobný (a takých je teraz mnoho), ktorý každý deň musí žiť z ruky do úst, a ty si tak počínaš, akoby každý musel žiť z tvojej milosti, zdieraš a driapeš až do kostí a ešte v pýche a namyslenosti odháňaš toho, ktorému by si mal dať a ho obdarovať, takže odchádza od teba biedny a zarmútený, a keďže sa nikomu nemôže vyžalovať, kričí a volá k nebesiam. Takéhoto počinu sa – hovorím – varuj ako samého diabla. Lebo také utrpenie a volanie nebude na smiech, ale bude mať veľký účinok, ktorý veľmi ťažko dolahne i na teba i na celý svet. Lebo prenikne k Tomu, ktorý sa ujíma úbohých a zarmútených srdc a nenechá ich bez pomsty. Avšak, ak toto nedbáš a sa tomu vzpieraš, vedz, koho

si postavil proti sebe. No ak sa ti bude dariť a dobre sa mať budeš, môžeš pred celým svetom i Bohu i mne nadat' do klamárov.

/248/ Dost' sme napomínali, varovali, bránili, - kto na to nedbá alebo nechce tomu veriť, nech sa sám presvedčí. Mládeži však musíme toto vstúpiť, aby sa pred nimi varovala a nešla v šľapajach starých rozpustilcov ale mala pred očami Božie prikázanie, aby ju nezasiahol Boží hnev a trest. My /249/ máme len zvestovať Božie slovo a ním karhať, ale zaraziť takú zjavnú svojvôľu patrí sa kniežatám a vrchnosti, ktorá by mala mať oči a odvahu spraviť poriadok a udržať ho v každom zamestnaní a obchode, aby chudobu neobťažovali a nepotláčali; tak by vrchnosť nemusela niesť zodpovednosť za cudzie hriechy.

/250/ Dost' sme už porozprávali o tom, čo znamená kradnúť, aby sa to totiž nechápalo v úzkom zmysle, ale aby sa vzťahovalo na všetko, v čom máme s bližným do činenia. Ako pri predošlých prikázaniach, zhrniem to nakrátko: týmto prikázanim sa predovšetkým zakazuje bližnému spôsobiť škodu alebo krivdu akýmkoľvek spôsobom, uchvacovať imanie a majetok alebo schvaľovať /251/ a potvrdzovať niečo takého, také skôr znemožňovať a zabraňovať. A naopak sa prikazuje zveľad'ovať a napomáhať jeho majetok a keď je v núdzi, pomáhať mu, rozdeliť sa s ním, zastat' sa priateľa /252/ i nepriateľa. Kto teda hľadá a chce dobré skutky, nájde tu v hojnosti také, ktoré sú veľmi milé a príjemné Bohu a okrem toho ešte aj požehnané a odmenené, takže sa nám bohato nahradí, čo sme vykonali osožného a priateľského svojim bližným, ako učí aj kráľ Šalamún: „Hospodinovi /253/ požičiava, kto sa zmilúva nad chudobným; On mu odplatí jeho dobrodenie“ (prísl. 19,17). Tu máš bohatého Pána, ktorý ti iste postačí a ktorý nedopustí, aby si prišiel o niečo alebo trpel núdzou, takže môžeš s čistým svedomím stokrát viacej získať, ako by si nazhŕňal nevernosťou a krivdou. Kto by však nechcel nájsť toto požehnanie, ten nájde dost' hnevu a nešťastia.

Ôsme prikázanie

„Nevypovieš krivé svedectvo proti svojmu bližnému!“ /254/

/255/ Okrem svojho tela, manželského druha a časného majetku máme ešte ďalší poklad: česť a dobré meno, ktoré sú nám nepostrádateľné. Lebo nemôžeme žiť medzi ľuďmi verejne znevážení a všetkými /256/ opovrhnutí. Preto ako Boh nechce, aby bol náš bližný pripravený alebo obratý o peniaze a majetok, tak nechce, aby bol zbavený dobrého mena, cti a statočnosti. Chce, aby si každý zachoval svoju česť pred svojou manželkou, deťmi, čelad'ou a susedmi.

/257/ A tak najprv najjednoduchší zmysel tohto prikázania, ako hovoria aj slová: „Nevypovieš krivé svedectvo proti svojmu

blížnemu“, vzťahuje sa na verejný súd, kde obžalujú úbohého nevinného človeka a potláčajú falošnými svedkami, aby bol potrestaný na tele, majetku alebo cti.

/258/ Zdá sa, že sa nás toto len málo týka; u Židov to bývalo častejšie. Tu ľud spravovala dobre zriadená vláda. A kde je taká vláda aj dosiaľ, tam sa vyskytujú aj takéto hriechy. Zapríčinené je to tým, že kde zasadá sudca, mešťanosta, knieža alebo iná vrchnosť, tam, ako to býva v tomto svete, - nik nechce urážať; každý sa pretvaruje a tak hovorí, aby si získal priazeň, peniaze, príslub alebo priateľstvo; preto sa právo chudobného potláča, krivdí sa mu a tresce sa. Je všeobecná pliaga v celom svete, že na súde zriedkakedy zasadajú zbožní ľudia.

/259/ Predovšetkým teda sudcom má byť zbožný muž a nielen zbožný, ale aj múdry, skúsený, by aj odvážny a smelý. Podobne aj svedkom má byť smelý a najmä zbožný človek. Lebo kto, chce všetky pravoty spravodlivo rozsúdiť, ten si často pohnevá dobrého priateľa, švagra, suseda, bohatého a mocného, ktorí mu môžu v mnohom pomôcť alebo aj uškodiť. Preto musí byť úplne slepý, musí mať i oči i uši zatvorené, nič nevidieť a nič nepočuť, len to, čo sa dokáže a podľa toho rozhodnúť.

/260/ A tak je toto prikázanie predovšetkým na to, aby každý pomáhal svojmu blížnemu k jeho právu a neprekážal mu, ani ho nedovolil prekrútiť, ale podporil a sa ho prísne pridržal už či ako sudca a či ako svedok, nechže by šlo o čokoľvek. Je tu vyznačený cieľ najmä našim pánom juristom, aby/261/ v pravotách hľadeli na právo a ho pravdivo a spravodlivo zastávali; čo je pravda, nechali pravdou a naopak, nič neprekrúcali, nezakrývali, ani nezamlčovali, nevšímajúc si peňazí, majetku, postavenia a hodnosti. Toto je jedna čiastka a najjednoduchší zmysel tohto prikázania týkajúci sa súdneho pokračovania.

/262/ Širší zmysel má toto prikázanie, keď sa vzťahuje na cirkevný súd alebo správu, pretože aj tu sa stáva, že ľudia falošne svedčia proti svojim blížnym. Lebo zbožných kazateľov a kresťanov svet odcudzuje, keď ich nazýva kacírmi, odpadlíkmi, ba odbojnými a prekliatými zločincami. Pritom sa aj slovo Božie ako niečo najškodlivejšie a najotravnejšie prenasleduje, zneuctvuje, obviňuje zo lži, prekrúca, falošne užíva a vykladá. Toto však teraz necháme; lebo len slepý svet zatracuje pravdu a dietky Božie a ich prenasleduje a nepokladá si to za hriech.

/263/ Po tretie týka sa nás všetkých; v tomto prikázani zakazujú sa všetky hriechy jazyka, čím blížnemu možno spôsobiť škodu alebo utrhať mu na cti. Lebo „vydať krivé svedectvo“ je skutok úst; Boh teda zakazuje všetko, čím jazyk ubližuje blížnemu, či sú to falošní kazatelia a ich učenie a rúhanie, či falošní sudcovia a svedkovia a ich rozsudok, či aj mimo súdu lož a zlomyseľné reči. Sem patrí najmä ošklivý a hnusný hriech pomlúvania, čiže ohovárania, ktorým si nás diabol osedlal; o tomto /264/ by sa dalo veľa rozprávať. Je to všeobecná zlá náказа, že každý radšej počúva zlé veci o blížnom ako dobré. A hoci my sami sme takí zlí, že neznesieme, aby sa o nás zle hovorilo, ale každý si praje, aby celý svet o ňom len dobre hovorilo, predsa neznášame, aby sa o iných dobre hovorilo.

/265/ Preto, aby sme sa vyvarovali tejto necnosti, zachovajme si, že nikomu sa nedovoľuje verejne posudzovať a trestať blížneho i keby hneď videl hrešiť, iba ak by mal moc súdiť a trestať; lebo je

veľmi veľký rozdiel: hriech súdiť a o hriechu vedieť. Vedieť môžeš, ale súdiť nesmieš. Môžem vidieť /266/ aj počuť, že môj blížny hreší, ale nemám práva vziať ho do reči pred inými. A ak predsa zasiahnem do toho, súdim a posudzujem, hreším väčšmi ako on. Ale ak vieš niečo o ňom, pochovaj a zahrab to v sebe, kým nedostaneš príkaz byť sudcom a trestať z úradu.

/267/ Teda klebetníkmi sú tí, čo sa neuspokojujú s tým, že niečo vedia, ale pokročia ďalej a zamiešajú sa do úradu a keď nejakú maličkosť o niekom vedia, roznášajú to po všetkých kútoch, svrbí ich jazyk a majú radosť, keď sa môžu rýpať v cudzej špine, ako keď sa sviňa váľa v hnojisku a rýpe v ňom rypákom. To znamená miešať sa do Božieho súdu a úradu a súdiť a trestať najprísnejším /268/ trestom. Ved' žiaden sudca nemôže potrestať prísnejšie, ako keď vyriekne: toto je zlodej, vrah, zradca atď. A tak ten, kto sa opováži povedať toto o blížnom, privlastňuje si práve toľko moci ako cisár a všetka vrchnosť. Lebo aj keď nemáš meč, predsa používaš svoj jedovatý jazyk, aby si hanobil a ranil blížneho.

/269/ Preto Boh zakazuje ohovárať, i keby ten druhý bol vinný, a keby si ty o tom dobre vedel; tým menej, keby si o tom vedel len z počutia. Povieš: „Prečo by som to nepovedal, keď je to pravda?“ /270/ Odpoveď: „Prečo to nepovieš riadnemu sudcovi?“ „Dobre, lenže nemôžem to verejne dokázať a mohol by som azda dostať na hubu a zle pochodiť.“ Nuž, môj milý, ak cítiš, že niečo prihorelo, ale sa neopovažuješ postaviť sa pred osobou na to ustanovenú a tam to predniesť, tak drž hubu. Ak však o tom vieš, tak vedz to sám pre seba a nie pre druhého. Lebo keď to naďalej roznášaš, i keby to bola hneď pravda, si luhár, lebo to nemôžeš dokázať a počínaš si ako zloduch. Lebo nikoho neslobodno pripraviť o jeho česť a dobré meno, iba ak mu ich verejne vzali.

/271/ Falošným svedectvom je teda všetko, čo nemožno dokázať tak, ako sa počulo. A tak teda, čo nie /272/ je dostatočnými dôkazmi potvrdené, nemá sa rozhlasovať, ani vyhlasovať za pravdivé. Slovom, čo /273/ je tajné, má zostať tajné, alebo, ako počujeme, v tajnosti sa má trestať. Preto keď sa stretneš s nejakou nepotrebnou hubou, ktorá iného roznáša a ohovára, povedz mu to rovno do očí, aby sa zahanbil po uši. Takto ne jeden bude držať jazyk za zubami, ktorý ináč klebetil o nejakom úbožiakovi, z čoho sa tento len veľmi ťažko očistil. Lebo človeka možno ľahko pripraviť o česť a dobré meno, ale ťažko mu ho navrátiť.

/274/ Vidíš teda, že sa celkom zakazuje hovoriť niečo zlé o blížnom, s výnimkou svetskej vrchnosti, kňazov, otca, matky; avšak tomuto prikázaniu treba tak rozumieť, že zlo nezostane nepotrebané. Ako aj podľa piateho prikázania nik nemá škodiť na tele okrem kata, ktorý z povolania nerobí dobre blížnemu, ale len škodu a zlo a nehreší pritom proti Božiemu prikázaniu, pretože Boh sám ustanovil toto povolanie, lebo On dal právo trestať podľa svojej vôle, ako hovorí v prvom prikázaní; tak tiež, i keď sám o sebe nik nemá súdiť ani trestať, avšak keď to nerobia tí, ktorí to majú prikázané, hrešia tak isto, ako ten, ktorý tak robí sám od seba neoprávnene. Lebo potreba vyžaduje, aby sa zlo obžalovalo, aby sa o ňom hovorilo a vypovedalo, aby sa vyšetrilo a dokázalo. Je to /275/ celkom tak ako s lekárom, ktorý sa niekedy musí pozrieť a siahnuť pacientovi aj na skryté miesta. Takto podobne aj vrchnosť, otec a mať, ba aj bratia a sestry a vôbec dobrí priatelia sú povinní trestať zlo medzi sebou, keď to treba a je užitočné.

/276/ Správne by bolo zachovať poriadok podľa evanjelia (Mat. 18,15), kde Kristus hovorí: „Keby tvoj brat zhrešil (proti tebe), choď a pokarhaj ho medzi štyrmi očami“. Tu máš skvelé a výborné poučenie, ako možno dobre narábať jazykom; treba si to dobre zapamätať, aby sa zabránilo škodlivému zneužívaniu. Podľa toho sa riaď, aby si o blížnom hneď neroztrusoval zlé chýry a neohováral ho, ale ho tajne napomenul, aby sa polepšil. Podobne keď ti niekto povie, čo ten alebo, onen vykonal, pouč ho, ak to na vlastné oči videl, aby šiel a sám ho napomenul; ak nie, aby držal jazyk za zubami.

/277/ Tomuto sa môžeš naučiť aj z každodenného domáceho života. Lebo tak to robí otec rodiny: keď vidí, že si sluha nekoná povinnosti, sám mu dohovára. Keby bol však taký hlúpy a nechal sluhu doma a vyšiel by na ulicu požalovať sa susedom, iste by si počul: „Blázon, čo nás do toho? Prečo /278/ mu to sám nepovieš?“ Hľa, to by bolo správne počínanie a i zlo by sa odstránilo i česť tvojho blížneho zachovala. Ako o tom hovorí aj Kristus: „Ak ťa poslúchne, získal si svojho brata“ (Mat. 18,15). Urobil si veľmi dobrý skutok. A či si azda myslíš, že je nepatrná vec získať brata? Spýtaj sa, či sa všetci mnísi a sväté rády so všetkými svojimi skutkami môžu pochváliť, že získali brata?

/279/ Kristus ďalej učí: „Ak ťa neposlúchne, vezmi so sebou ešte jedného alebo dvoch, aby všetko bolo zistené svedectvom dvoch alebo troch svedkov“ (Mat. 18,16). Teda aby si šiel za tým, ktorého sa to /280/ týka a neohováral ho poza chrbát. Ak by to však nepomohlo, prednes to verejne pred zhromaždením, či už pred svetským alebo duchovným súdom. Veď tu nie si sám, ale máš so sebou svedkov, ktorými môžeš dokázať vinu a sudca sa na to môže oprieť, podľa toho rozsúdiť a potrestať. Takto sa riadne a podľa pravdy dosiahne, že zlo sa zamedzí a napraví. Ináč, ak niekoho roznášame po /281/ všetkých kútoch a namáčame do špiny, tým ho nepolepšíme; a keď treba potvrdiť a dokázať /282/ ohováračky, každý tají, že by bol dačo povedal. Takým hubám by sa preto najlepšie stalo, keby /283/ si poriadne odpykali svoje táraniny, aby sa tým aj iní odstrašili. Keby si chcel napraviť svojho blížneho alebo keby si to robil z lásky k pravde, nemusíš sa tajne prikrádať a báť sa dňa a svetla.

/284/ Toto všetko sa týka tajných hriechov. Kde je však hriech celkom verejný, že sudca i každý o ňom dobre vie, tu sa mu môžeš vyhnúť bez previnenia sa a ho nechať, pretože sa sám verejne zhanobil. Lebo čo je jasné ako deň, tam netreba ohováranie ani falošných sudcov a svedkov. Napríklad, keď my teraz tresceme pápeža a jeho učenie, uverejnené v knihách a rozkričané do celého sveta. Lebo kde je hriech verejný, tam bude samozrejme nasledovať aj verejný trest, aby sa každý vedel pred ním chrániť.

/285/ Toto teda je obsah a jednoduchý zmysel tohto prikázania, aby nik svojmu blížnemu, či je priateľ a či nepriateľ, neškodil jazykom, ani zle o ňom nehovoril, už či by bola pravda a či klamstvo, keby to nekonal na rozkaz alebo pre polepšenie blížneho. Ale aby tak užíval a upotreboval svoj jazyk, že by o každom hovoril len to najlepšie, prikrýval jeho hriechy a priestupky, omlúval ho a jeho čťou /286/ okrášľoval a oslobodzoval. Najhlavnejším dôvodom je, čo Kristus oznámil v evanjeliu a do ktorého zahŕňa všetky prikázania voči blížnym: „Čokoľvek chcete, aby vám ľudia činili, činite im aj vy“ (Mat. 7,12)

/287/ Toto učí aj príroda na našom vlastnom tele, ako hovorí sv. Pavol: „Údy tela, ktoré sa zdajú slabšími sú veľmi potrebné, a tie, ktoré sa nám zdajú menej cennými na tele tým väčšími si ich uctieваме, a našim neslušným (údom) dostáva sa tým slušného odenia“ (1. Kor. 12,22-23). Nik si neprikryva tvár, oči, nos, ústa, lebo tieto údy to nepotrebujú, keďže sú najpočestnejšie. Usilovne však zakrývame najchúlostivejšie, za ktoré sa hanbíme. Ruky, oči i celé telo pomáha ich prikryť a zahaliť. A tak čo je na našom blížnom nečestné /288/ a krehké, máme aj my zakrývať a ako nám len možno poslúžiť, pomôcť a prispieť jeho cti. A naopak, odstraňovať všetko, čo by ho mohlo potužiť. Jedinečnou a skvelou cnosťou je všetko, čo počujeme /289/ hovoriť o blížnych (ak len nie je navidomoči zlé), vykladať si po dobrom a čo najlepšie vysvetľovať a prepačovať naprotiveň jedovatým hubám, ktoré sa vynasnažujú vyňuchať a zachytiť o blížnom, čo by mohli na ňom hanobiť a čím horšie si vysvetľovať a prekrútiť, ako sa to teraz stáva najmä milému slovu Božiemu a jeho kazateľom.

/290/ V tomto prikázaní sú teda zhrnuté najmä mnohé dobré skutky, ktoré sa Bohu veľmi ľúbia a prinášajú mnoho dobrého a požehnaní, len keby ich slepý svet a falošní svätí chceli poznať. Lebo na celom a v celom človeku nieto, čo by v duchovných i svetských veciach mohlo viac /291/ i dobrého i zlého spôsobiť ako jazyk, hoci je najmenším a najslabším údom.

Deviate a desiate prikázanie

„Nepožiadáš dom svojho blížneho!“ /292/

„Nepožiadáš ani manželku (manžela), nič, čo je jeho!“

/293/ Tieto dve prikázania boli vydané výlučne Židom, ale týkajú sa čiastočne aj nás. Lebo sa nevzťahujú na necudnosť a krádež, pretože toto bolo už dostatočne zakázané. Židia si totiž mysleli, že ich všetky zachovali, keď niektorý skutok navonok vykonali alebo nevykonali. Preto Boh pripojil ešte tieto dve prikázania, aby sa vedelo, že je hriechom a teda zakázané aj len zatúžiť za manželkou alebo majetkom blížneho alebo usilovať sa ich dosiahnuť akýmkoľvek spôsobom. A to najmä preto, že u Židov služobníci a služobnice neslúžili ako teraz slobodne, za mzdu, dokedy chcú, ale boli /294/ pánovým vlastníctvom s telom a so všetkým, čo mali, ako dobytok a iný majetok. Okrem toho každý mohol prepustiť manželku verejne prepúšťacím lístkom a vziať si druhú. Preto boli neustále /295/ v neistote, či si niekto nezaľúbi manželku iného alebo nenájde si nejakú zámienku a i svoju prepustí i druhému jeho odpudí, aby si ju plným právom mohol podržať. Toto u nich nebolo ani hriechom ani nehanebnosťou práve tak, ako keď teraz otec rodiny prepustí svojho služobníka a služobnicu alebo si ich vzájomne nejako odvedú.

/296/ Preto teda, hovorím, si toto prikázanie tak vykladali a to správne (hoci sa tu ide širšie aj ďalej), aby sa nik nesnažil ani nepomýšľal privlastniť si to, čo patrí inému, ako napr. manželku, čeľaď, dom a dvor, pole, lúky, dobytok, ani vtedy, keby sa to mohlo stať pod peknou zámienkou a zásterkou avšak na škodu blížneho. Už predtým, v siedmom prikázaní, sa totiž zakazuje uchvátiť

a zadržat si majetok blížneho, na ktorý inak nemožno mať nijaké právo. Tu sa však zakazuje odlúdiť niečo blížnemu, i keď by sa mohlo stať poctivým spôsobom pred svetom, takže by ťa nik nemohol obviniť ani nik by sa ťa neopovážil karhať, že si to získal nespravodlivo. Ľudská povaha je /297/ už raz taká, že nik nepraje druhému toľko ako sebe a každý si uchvacuje, koľko len môže a na druhého nehľadá. Pritom však chceme byť zbožní, vieme sa veľmi dobre okrášľovať, podlosť zakrývať, /298/ hľadáme a vymýšľame také prefikvané úskoky a podludné triky (aké len možno vymyslieť), akoby to bolo celkom podľa práva, opovažujeme sa bezočivo odvolávať a spoliehať sa na právo a chceli by sme to pomenovať múdrosťou a opatrnosťou a nie darebáctvom. Tomuto napomáhajú /299/ aj juristi a právnici, ktorí právo prekrúcajú a naťahujú tak, ako im to najlepšie vyhovuje, zmysel a slov prekrúcajú a za ne skrývajú a nehľadajú na spravodlivosť a potreby blížneho. Slovom, kto je v tomto najzručnejší a najšikovnejší, tomu právo najlepšie pomáha, ako aj hovoria: „Bdelým právo pomáha“.

/300/ Preto toto posledné prikázanie nie je vydané proti zlým ľuďom, ktorých svet zná, ale práve proti zbožným, ktorí chcú, aby ich chválili, a chcú sa volať poctivými a úprimnými ľuďmi, ktorý sa proti predošlým prikázaniam ničím neprevinili. Takými chceli byť najmä Židia a dnes mnohí veľkí šľachtici, páni a kniežatá. Lebo obecná luza prináleží omnoho nižšie, do siedmeho prikázania, pretože jej málo záleží na tom, s akou čťou a akým právom získala to, čo má. Proti posledným /301/ prikázaniam sa najčastejšie hreší pri súdnom pokračovaní, kde sa snažia uchvátiť a získať niečo od blížneho. Napríklad, keď sa hádajú a jednú o veľké dedičstvo alebo o nehnuteľný majetok atď., tu každý uvádza všetko možné a pomáha si čímkoľvek, čo by sa mohlo zdať právom a prekrúti to a vykrášli tak, že jemu musia pririeknuť právo a dosiahne majetok takým titulom, že nik druhý /302/ nemá naň viac práva ani nároku. Podobne keď niekto má záľusk na hrad, mesto, grófstvo alebo čokoľvek veľkého a ako len môže podpláca pomocou priateľov dovtedy, kým len ho nevezmú inému a nepririeknu jemu.

Potom si dá potvrdiť na písme a pečaťou, že ho získal s kniežacím schválením a poctivo.

/303/ Tak isto je to aj pri bežnom kupčení, keď jeden druhému vytrhne ľstivo niečo z ruky, pričom sa ten druhý musí na to len dívať; alebo ho preľstí a oberie o zisk a úžitok, ktorý si tamten nemôže udržať pre nedostatok alebo dlhy a preto sa musí poddať so škodou, takže ten získa polovicu alebo i viac. A predsa sa toto neodcudzuje ako nespravodlivo získané ale platí ako počestná kúpa. Tu /304/ platí: „Kto prv príde, ten prv melie“, „Každé hrable k sebe hrabú“; druhý nech si má, čo môže. A kto by vedel vypočítať, koľko si možno nazhŕňať pod takýmto pekným pláštikom.

A svet toto nepokladá za nespravodlivosť a nechce vidieť, že sa tým blížny poškodzuje a musí prepustiť to, čoho sa nemôže vzdať bez škody. Iste nik by si neprial, aby sa to stalo jemu. Z tohto vidieť, že takéto výhovorky a zámienky sú falošné.

/305/ Kedy sa tak robievalo aj so ženami: Keď sa niekomu zapáčila žena iného, sám alebo za pomoci iného vymyslel nejaký úskok (takými prostriedkami a takým spôsobom, že by sme sa tomu divili) a tak to narafičil, že alebo sa na ňu nahneval jej muž alebo sa ona vzoprela a postavila proti manželovi, že ju musel odohnať a prenechať tomu druhému. Toto sa bezpochyby často stávalo

u Židov, ako sa dočítame v evanjeliu o kráľovi Heródesovi, že sa miloval s manželkou vlastného brata už za jeho života a chcel byť pritom počestným a zbožným mužom, ako o tom svedčí sv. /306/ Marek. Ale dúfam, že sa u nás takýto prípad nevyskytuje, pretože v Novej zmluve sa zakazuje manželom rozlučovať sa. Mohlo by sa to stať iba v takom prípade, že by jeden druhému podfukom predchytiteľne bohatú nevestu. Stáva sa však aj u nás, že jeden druhému odláka a odvedie peknými sľubmi služobníka alebo služobnicu.

/307/ Nech by sa toto robilo akýmkoľvek spôsobom, treba nám vedieť, že Boh nechce, aby si pripravil blížneho a niečo, čo jemu náleží a malo by mu to chybovať, aby si si tým naštrbil česť pred svetom. Pretože je to tajná a zákerná zlomyseľnosť a ako sa hovorí, falošná hra, kde nič zlého nemožno spozorovať. Lebo i keď sa tváriš, akoby si nikomu nebol spôsobil krivdu, predsa si ublížil svojmu blížnemu. A i keď sa to nemenuje krádežou klamstvom, predsa však to znamená požiadať majetok blížneho, to ješť túžiť za ním /308/ a odcudziť ho popri jeho vôli a nežičiť mu, čo mu Boh požehnal. A hoci si to i sudca i každý musí ponechať, Boh ti to nenechá, lebo On veľmi dobre vidí ľstivé srdce a podvody sveta, ktorému, keď sa podá malý prst, zdrapí celú ruku, takže za tým nasleduje zjavná nespravodlivosť a násilie.

/309/ Teda jednoduchý zmysel tohto prikázania je, že najprv sa prikazuje, aby sme blížnemu napriali škodu, k nej nenapomáhali ani ju nespôsobovali, ale mu žičili a dopriali, čo má. Potom, aby sme /310/ mu pomáhali a zachovali, čo mu môže osožiť a poslúžiť, ako si to sebe prajeme. Toto teda je ustanovené proti nežičlivosti a hnusnému lakomstvu, aby Boh odstránil príčinu a koreň všetkého, čo škodí blížnemu. Preto to aj tak jasne vyjadril „nepožiadaj“ atď. Pretože chce mať predovšetkým čisté srdce, i keď to, kým žijeme, nebudeme môcť celkom dosiahnuť. Takže aj toto prikázanie, ako všetky ostatné, nás neprestajne obviňuje, akí spravodliví sme my pred Bohom.

Záverka Desat' Božích prikázaní

/311/ Tu máme Desat' Božích prikázaní, jadro Božieho učenia, čo máme robiť, aby sa celý náš život Bohu ľúbil; a súčasne i pravé žriedlo a žleb, z ktorých musí vyvierat' všetko, čo má byť dobrým skutkom. Takže mimo Desiatich Božích prikázaní nijaký skutok ani život nemôže byť /312/ dobrý a ľúbit' sa Bohu, i keby ho svet pokladal za neviem aký veľký a skvelý. Všimnime si, či sa naši svätí velikáni môžu chváliť svojimi duchovnými rádmi a veľkými skutkami, ktoré si sami povymýšľali a uložili, a pritom Božie prikázania obchádzali, akoby boli omnoho menšie alebo už /313/ dávno prekonané. Ja myslím, že by mali plné ruky roboty, keby to všetko chceli zachovávať: pokoru, trpezlivosť a lásku voči nepriateľom, čistotu, dobročinnosť atď. Ale takéto skutky v očiach sveta nemajú ceny ani vážnosti. Keďže toto nie sú nijaké nezvyčajné a zveličené skutky a nemajú svoj osobitný čas, miesto, spôsob, obrady, ale sú len obyčajné, každodenné domáce skutky, ktoré môže konať sused susedovi, - a preto si ich necenia. Tamtie však priťahujú oči /314/ i uši, k tomu si pomáhajú ešte aj veľkou nádherou, prepychom, veľkolepými budovami, ktoré vyzdobujú až do vrchu, takže sa všetko musí ligotať a jagať. Tu sa i kadí, tu sa